

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

۱۶. بخش هوافضا

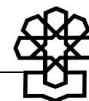
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۵۲۱۶
دی‌ماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	فصل اول - نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶
۳۰.....	فصل دوم - درآمدهای پیش‌بینی شده فعالیت‌های بخش هوافضا
۳۸.....	فصل سوم - بودجه شرکت‌های دولتی حوزه هوافضا
۴۱.....	فصل چهارم - بخش هوافضا در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۶
۴۱.....	جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۴۳.....	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱۶. بخش هوافضا

چکیده

اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حدود ۱,۴۳۶ میلیارد ریال است که این رقم در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۳ درصد افزایش یافته است. این اعتبارات بیشتر در زمینه توسعه فناوری‌ها و کاربردهای فضایی متمرکز شده است.

اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مبلغ ۳۰۴ میلیارد ریال در نظر گرفته شده است. این مقدار در مقایسه با رقم مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در حدود ۴ درصد کاهش یافته است.

اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱,۴۲۵ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۱۱ درصد کاهش داشته است. نگاهی به لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی عمدتاً در بخش ایمنی حمل‌ونقل هوایی هزینه شده است.

مجموع اعتبارات متفرقه در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۸,۰۹۰ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته ۲۵ درصد رشد داشته است.

از اعتبارات موضوع اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری، ابلاغی مقام معظم رهبری (جدول ۱۴ ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۶)، رقم ۳۱۸ میلیارد ریال برای حوزه هوافضای کشور در نظر گرفته شده است که نسبت به سال گذشته ۱۲ درصد افزایش داشته است. همه این اعتبارات برای حوزه فضایی لحاظ شده است که از این میان، بیشترین اعتبار مربوط به پژوهشگاه هوافضا با رقم ۳۰۰ میلیارد ریال می‌باشد.

به‌طور کلی سهم جمع اعتبارات بخش هوافضای کل کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ با رقم ۱۱,۲۵۵ میلیارد ریال، حدود ۱۵ درصد نسبت به سال گذشته افزایش داشته و حدوداً ۰/۳ درصد از کل بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۹۶ را به‌خود اختصاص داده که نسبت به سال گذشته حدود یک‌صدم درصد افزایش یافته است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا بیش از ۲,۸۲۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۲۲ درصدی

داشته است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعداد نه بنگاه دولتی در بخش هوافضا ذکر شده‌اند که ذیل وزارت راه و شهرسازی و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌باشند. مجموع ۵۰ درصد سود ویژه که این شرکت‌ها به دولت می‌پردازند رقم ۸۶۴ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته ۲ درصد کاهش داشته است.

مقدمه

به‌طور کلی بخش هوافضای کشور، شامل کلیه نهادها و عواملی است که به نحوی در امر شناسایی و بهره‌برداری از هوا و فضا جهت کاربردهایی نظیر فعالیت‌های رسانه‌ای و مخابراتی، تصویربرداری و حمل‌ونقل مشارکت دارند. فعالیت‌های بخش یادشده حوزه‌های آموزش و پژوهش، اکتساب و توسعه فناوری، فعالیت‌های صنعتی و ارائه خدمات را در برمی‌گیرد. به‌دلیل سرعت بالای تحولات فناورانه و کم بودن فاصله تحقیقات تا پیاده‌سازی صنعتی، می‌توان بخش هوافضا را کاملاً دانش‌بنیان دانست.

از منظر اسناد بالادستی کشور، فناوری هوافضا به‌عنوان یکی از اهداف بخش نظام علم و فناوری و در اولویت «الف» فناوری در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ قرار گرفته است که در آن به دستیابی به جایگاه نخست علمی و فناوری بخش هوافضا در منطقه تأکید شده است. ازسوی دیگر بخش هوافضا در لایحه برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران نیز مورد توجه قرار گرفته است. همچنین به‌منظور پیشسازی در عرصه علم و فناوری، بخش هوافضا مشمول اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری می‌شود.

مهم‌ترین نهادهای سیاستگذار و اجرایی کشور در بخش هوافضای غیردفاعی عمدتاً وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری و همچنین معاونت علمی و فناوری نهاد ریاست‌جمهوری می‌باشند. در حوزه هوایی عمدتاً موضوعات مرتبط با ساخت و تولید و تأمین تجهیزات برعهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و موضوعات مرتبط با حمل‌ونقل هوایی و خدمات، شامل بخش‌های حاکمیتی، نظارتی و تصدیگری برعهده وزارت راه و شهرسازی می‌باشد. در وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح و همچنین سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح به‌عنوان شرکت مادر تخصصی وابسته به وزارتخانه در این راستا فعالیت دارد. همچنین این سازمان دارای زیرمجموعه‌های شرکت صنایع هواپیمایی ایران (صها)، شرکت پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران

(پنهما)، شرکت صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) و شرکت صنایع هوایی قدس می‌باشد.^۱ در وزارت راه و شهرسازی سازمان هواپیمایی کشوری نهاد حاکمیتی و نظارتی این حوزه و شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران و همچنین شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) از جمله نهادهای متصدی هستند که در این بخش فعالیت دارند. در حوزه فضایی کشور شورای عالی فضایی کشور به‌عنوان نهاد بالادستی در حوزه سیاستگذاری، نظارت و برنامه‌ریزی در معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری قرار گرفته است^۲ و فعالیت‌های اجرایی در بخش فضایی کشور ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات توسط سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه فضایی ایران (شامل پنج پژوهشکده مکانیک، مواد و انرژی، سامانه‌های حمل‌ونقل فضایی، سامانه‌های ماهواره و رانشگرهای فضایی) می‌باشد. شایان ذکر است پژوهشگاه هوافضا که قبلاً ذیل پژوهشگاه فضایی ایران قرار داشت از سال ۱۳۹۳ براساس تصمیمات شورای عالی اداری، از این سازمان منفک شده و مجدداً به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بازگشت. لذا با توجه به این مسئله در گزارش حاضر بودجه نهادهای ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه هوافضا، به‌صورت مجزا از اعتبارات برنامه‌ای بخش فضایی لحاظ می‌گردد. در گزارش حاضر ابتدا به بررسی اعتبارات برنامه‌ای و اعتبارات متفرقه سه حوزه فضایی، هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) و هوایی پرداخته می‌شود. سپس اعتبارات موضوع اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری در بخش هوافضا بررسی می‌شود و کل اعتبارات بخش هوافضا و درصد آن از اعتبارات بودجه عمومی کشور محاسبه می‌گردد. در فصل دوم، درآمدهای پیش‌بینی شده دستگاه‌های بخش هوافضا بررسی شده و در فصل سوم بودجه شرکت‌های دولتی بخش هوافضا تحلیل می‌گردد. این گزارش با جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهایی در ارتباط با بودجه بخش هوافضا در سال ۱۳۹۶ به پایان می‌رسد.

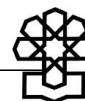
۱. لازم به‌ذکر است که خروجی‌های سازمان هوافضای نیروهای مسلح و صنایع هوایی نیروهای مسلح و صنایع وابسته، مصارف مشترک در حوزه‌های دفاعی و غیردفاعی دارند که با توجه به تمرکز یکی از محورهای این گزارش در رابطه با درآمدها و اعتبارات در حوزه ساخت و تولید صنایع هوافضایی، تمام بودجه این سازمان و صنایع وابسته در بررسی لایحه بودجه بخش هوافضای سال ۱۳۹۶ لحاظ شده است.

۲. لازم به توضیح است بنا به تصویب هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۲۵ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۱،۴۸۰۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۳/۲۴ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به استناد تبصره «۱» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات اساسنامه شورای عالی فضایی تصویب شد که براساس ماده (۴) دبیرخانه شورا در سازمان فضایی ایران ایجاد و تشکیلات، نیروی انسانی و اعتبارات مورد نیاز با رعایت تبصره «۲» ماده (۸) قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - مصوب ۱۳۸۲ - در آن سازمان پیش‌بینی می‌شود.

فصل اول - نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی

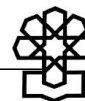
در جدول ۱، سرجمع اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ مقایسه شده است.

جدول ۱. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه فضایی در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۵			لایحه سال ۱۳۹۶			درصد رشد
		هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۶	
۱-۱۴۹۰۰۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)	۳۱,۰۰۰	۰	۳۱,۰۰۰	۲۸,۹۲۶	۰	۲۸,۹۲۶	-۷
۱۳۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه توسعه فعالیت‌های فضایی و حفظ نقاط مداری (سال ۱۳۹۵)	۳۱,۰۰۰	۰	۳۱,۰۰۰				
-	راهبری و تدوین برنامه‌های حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاط مداری کشور (سال ۱۳۹۵)	۱۶,۰۰۰	۰	۰				
۱۳۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت‌های ارتباطی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۲۸,۹۲۶	۰	۲۸,۹۲۶	-
۱۳۰۲۰۰۱۰۰۳	راهبری استفاده از ماهواره‌های سنجشی و مخابراتی	۱۵,۰۰۰	۰	۰	۱۴,۴۶۳	۰	۱۴,۴۶۳	
۱۳۰۲۰۰۱۰۰۴	راهبری تدوین برنامه تأمین ماهواره ملی و ساخت ماهواره‌های بومی (۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۱۴,۴۶۳	۰	۱۴,۴۶۳	
۲-۱۴۹۰۰۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱,۰۱۳,۰۵۶	۸۵,۰۰۰	۱,۰۲۲,۰۵۶	۱,۰۱۴,۸۵۶	۱۱۰,۰۰۰	۱,۰۲۵,۸۵۶	+۳
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۵۶۵,۳۰۰	۰	۵۶۵,۳۰۰	۷۳۵,۵۱۸	۰	۷۳۵,۵۱۸	+۳۰
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۱	انجام پروژه‌ها و طرح‌های فناورانه فضایی	۳۶,۳۶۱	۰	۰	۳۴,۴۴۱	۰	۳۴,۴۴۱	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۲	انجام کنترل و تضمین کیفیت پروژه‌های فضایی	۱۸,۰۱۸۰	۰	۰	۱۳,۵۴۳	۰	۱۳,۵۴۳	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۳	ایجاد و توسعه آزمایشگاه‌های فضایی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۷۱,۸۱۴	۰	۷۱,۸۱۴	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۴	توسعه سامانه‌های بلوک انتقال مداری	۷۴,۴۲۶	۰	۰	۱۰۳,۷۵۰	۰	۱۰۳,۷۵۰	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۵	توسعه سامانه‌های کاربردی فضایی	۱۸,۰۱۸۰	۰	۰	۱۱,۸۳۴	۰	۱۱,۸۳۴	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۶	توسعه فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های انتقال مداری و پیش‌رانش فضایی	۵۴,۵۴۳	۰	۰	۶۹,۴۸۶	۰	۶۹,۴۸۶	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۷	توسعه فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های فضایی (حسگرهای فضایی و آیروترمودینامیک)	۳۶,۳۶۱	۰	۰	۳۲,۲۳۸	۰	۳۲,۲۳۸	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۸	توسعه فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های فضایی (عملگرها، مکانیسم‌ها و رانشگرهای فضایی)	۳۶,۳۶۱	۰	۰	۳۱,۳۴۸	۰	۳۱,۳۴۸	
۱۳۰۲۰۰۶۰۰۹	توسعه فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های فضایی (مولدهای انرژی، مواد و آلیاژهای نوین ذخیره انرژی)	۳۶,۳۶۱	۰	۰	۳۰,۱۶۰	۰	۳۰,۱۶۰	
۱۳۰۲۰۰۶۰۱۰	توسعه فناوری‌های مورد نیاز سامانه‌های ماهواره‌ای	۳۶,۳۶۱	۰	۰	۲۵,۲۸۳	۰	۲۵,۲۸۳	
۱۳۰۲۰۰۶۰۱۱	توسعه ماهواره‌های سنجشی بومی	۹۰,۹۰۲	۰	۰	۱۳۸,۰۸۳	۰	۱۳۸,۰۸۳	
۱۳۰۲۰۰۶۰۱۲	توسعه ماهواره‌های مخابراتی بومی	۱۲۷,۲۶۴	۰	۰	۱۷۳,۵۳۸	۰	۱۷۳,۵۳۸	
۱۳۰۲۰۰۸۰۰۰	برنامه توسعه زیرساخت‌های فضایی (سال ۱۳۹۵)	۱۵۴,۴۱۳	۰	۱۵۴,۴۱۳				
-	ایجاد و توسعه آزمایشگاه‌های مورد نیاز	۹۰,۴۱۳	۰	۰				
-	ایجاد و توسعه ساختمان‌های پژوهشی فضایی، آموزشی و فناوری مورد نیاز	۶۴,۰۰۰	۰	۰				
					در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.			

شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۵			لایحه سال ۱۳۹۶			درصد رشد
		هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۶	
۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۰	۸۵،۰۰۰	۸۵،۰۰۰	۰	۱۱۰،۰۰۰	+۲۹	
۱۳۲۰۱۸۰۰۵ ۱۰۵۲۱۰۶۲	تأمین فضاهاى پژوهشى	۰	۱۰،۰۰۰	۱۰،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰		
۱۳۰۲۰۱۸۰۰۸ ۱۰۵۰۲۰۴۱	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۰	۷۵،۰۰۰	۷۵،۰۰۰	۰	۷۰،۰۰۰		
۱۳۱۰۰۰۴۰۰۰	برنامه پژوهش‌های کاربردی	۴۱۵،۳۴۳	۰	۴۱۵،۳۴۳	۴۱۳،۰۴۲	۰	-۱	
۱۳۱۰۰۰۴۰۳۷	انجام طرح‌ها و پروژه‌های کاربردی	۴۱۵،۳۴۳	۰	۴۱۵،۳۴۳	۴۱۳،۰۴۲	۰		
۶-۱۴۹۰۰۰	سازمان فضایی ایران	۳۵،۶۳۴	۱۰۰،۰۰۰	۱۳۵،۶۳۴	۳۹،۰۸۰	۱۰۴،۰۰۰	+۵	
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۰	برنامه توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی	۱۸،۱۲۰	۵۰،۰۰۰	۶۸،۱۲۰	۱۹،۵۴۰	۴۵،۰۰۰	-۵	
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۱ ۴۰۸۲۱۰۰۲	توسعه فناوری و ساخت ماهواره‌های تحقیقاتی عملیاتی	۰	۵۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰	۰	۴۵،۰۰۰		
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۱	انجام فعالیت‌های توسعه آزمایشگاه‌های فضایی	۴،۰۰۰	۰	۴،۰۰۰	۵،۲۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۲	انجام فعالیت‌های توسعه ایستگاه‌های زمینی	۳،۵۰۰	۰	۳،۵۰۰	۲،۸۴۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۳	توسعه علوم و اکتشافات فضایی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۲،۰۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۴	توسعه فناوری ماهواره‌های بومی سنجشی	۳،۵۰۰	۰	۳،۵۰۰	۳،۵۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۱۰۰۵	توسعه فناوری ماهواره‌های بومی مخابراتی	۳،۵۰۰	۰	۳،۵۰۰	۶،۰۰۰	۰		
—	تدوین راهبرد، امکان‌سنجی و راهبری فناوری‌های زیست فضا	۳،۶۲۰	۰	۳،۶۲۰	در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.			
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه کاربردهای فضایی و حفظ نقاطمداری	۱۷،۵۱۴	۳۰،۰۰۰	۴۷،۵۱۴	۱۹،۵۴۰	۳۰،۰۰۰	+۴	
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۱ ۴۰۸۲۱۰۰۱	توسعه کاربردهای اطلاعات و خدمات ماهواره‌ای	۰	۳۰،۰۰۰	۳۰،۰۰۰	۰	۳۰،۰۰۰		
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۱	ارائه سرویس‌های با ارزش‌افزوده فضایی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۱،۵۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۲	برنامه‌ریزی جهت حفظ و بهره‌برداری از موقعیت‌های مداری	۳،۶۱۴	۰	۳،۶۱۴	۳،۰۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۳	برنامه‌ریزی فنی تأمین ماهواره ملی سنجشی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۴،۵۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۴	برنامه‌ریزی فنی حقوقی تأمین ماهواره ملی مخابراتی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۳،۵۴۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۵	فروش پهنای باند ماهواره‌های مخابراتی عملیاتی	۳۸۰۰	۰	۳۸۰۰	۴،۰۰۰	۰		
۱۳۰۲۰۱۲۰۰۶	فروش تصاویر ماهواره‌های سنجشی عملیاتی	۳،۵۰۰	۰	۳،۵۰۰	۳،۰۰۰	۰		

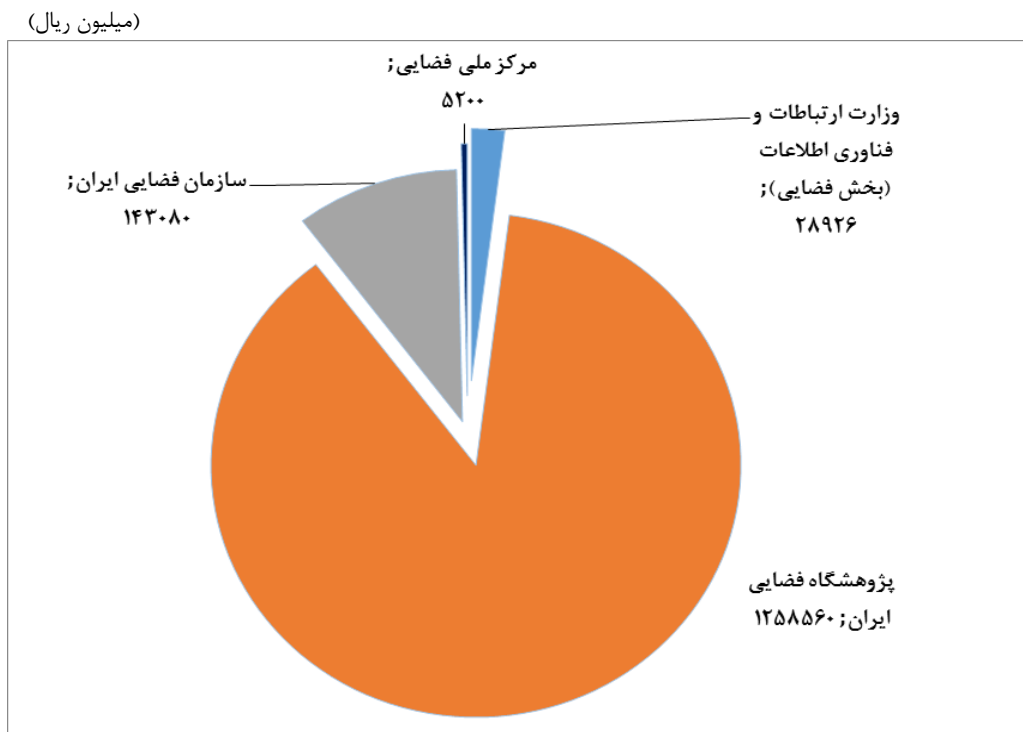

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای		
					۰	۳,۳۰۰	امکان‌سنجی، تحویل‌گیری و ارائه خدمات سامانه‌های کاربردی سنجش از دور	_
			در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.		۰	۳,۳۰۰	امکان‌سنجی، تحویل‌گیری و ارائه خدمات سامانه‌های کاربردی مخابراتی	_
+۴۵	۲۹,۰۰۰	۲۹,۰۰۰	۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیزات و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۰
		۹,۰۰۰	۰		۱۰,۰۰۰		تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۲ ۴۰۸۱۷۰۰۵
		۲۰,۰۰۰	۰		۱۰,۰۰۰		تأمین ساختمان سازمان فضایی ایران	۱۳۰۲۰۱۸۰۰۴ ۴۰۸۱۷۰۰۲
+۴	۵,۲۰۰	۳,۰۰۰	۲,۲۰۰	۵,۰۰۰	۳,۰۰۰	۲,۰۰۰	مرکز ملی فضایی	۹-۱۰۱۰۵۲
+۴	۵,۲۰۰	۳,۰۰۰	۲,۲۰۰	۵,۰۰۰	۳,۰۰۰	۲,۰۰۰	برنامه حمایت از توسعه علوم و فناوری‌های نوین	۱۸۰۵۰۱۶۰۰۰
		۳,۰۰۰	۰		۳,۰۰۰	۰	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۸۰۵۰۱۶۰۰۸
			۲,۲۰۰		۰	۲,۰۰۰	کمک به انجام پژوهش‌های فضایی	۱۸۰۵۰۱۶۰۲۲
+۳	۱,۴۳۵,۷۶۶	۲۱۷,۰۰۰	۱,۲۱۸,۷۶۶	۱,۴۳۹,۱۶۹	۱۸۸,۰۰۰	۱,۲۵۱,۱۶۹	جمع کل	

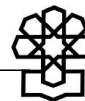
مأخذ: پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

در اعتبارات برنامه‌ای لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، ردیف‌های اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی ذیل اعتبارات برنامه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری می‌باشد. با توجه به جدول ۱ می‌توان گفت که مجموع اعتبارات بخش فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱,۴۳۶ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۳ درصد افزایش داشته است. نمودار ۱ سهم هریک از دستگاه‌های حوزه فضایی از بودجه عمومی حوزه فضایی کشور را نشان می‌دهد. همان طور که مشاهده می‌شود بیشترین سهم از حوزه فضایی به پژوهشگاه فضایی تعلق دارد.

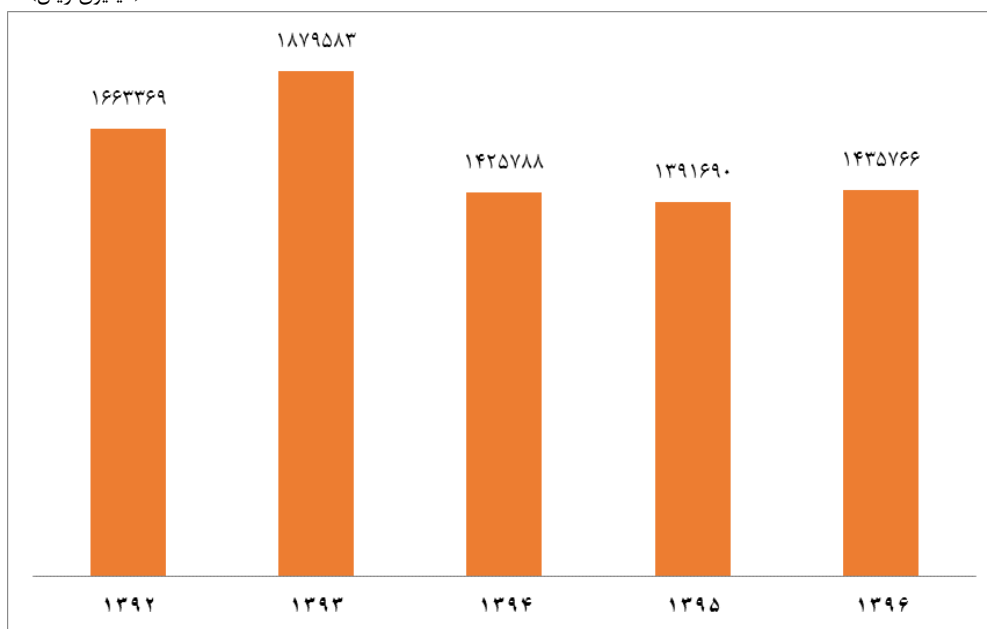
نمودار ۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

در نمودار ۲ مجموع اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی کشور از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۶ با یکدیگر مقایسه شده است و جدول ۲ درصد رشد حوزه فضایی کشور در این سال‌ها را نشان می‌دهد. براساس نمودار و جدول یاد شده مشاهده می‌شود که مجموع اعتبارات حوزه فضایی نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ حدود ۳ درصد افزایش داشته است.

نمودار ۲. اعتبارات برنامه‌های حوزه فضایی در قانون بودجه ۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

جدول ۲. درصد تغییر اعتبارات برنامه‌های حوزه فضایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶

سال	مجموع اعتبارات برنامه‌های حوزه فضا (میلیون ریال)	درصد تغییر
۱۳۹۲	۱۶۶۳۳۶۹	—
۱۳۹۳	۱۸۷۹۵۸۳	۱۳
۱۳۹۴	۱۴۲۵۷۸۸	-۲۴
۱۳۹۵	۱۳۹۱۶۹۰	-۲
۱۳۹۶	۱۴۳۵۷۶۶	۳

با توجه به جدول ۱ در ارتباط با اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های بخش فضایی، موارد ذیل قابل توجه

می‌باشد:

• وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

- مجموع اعتبارات برنامه‌های فضایی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حدود ۲۹ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در حدود ۷ درصد کاهش داشته است.

- ردیف برنامه «توسعه فعالیت‌های فضایی و حفظ نقاطمداری» و فعالیت «راهبری و تدوین برنامه‌های

حفظ و بهره‌برداری حداکثری از نقاطمداری کشور» موجود در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.

• پژوهشگاه فضایی

- مجموع اعتبارات پژوهشگاه فضایی ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱,۲۵۹ میلیارد ریال می‌باشد که در مقایسه با مورد مشابه سال گذشته حدود ۳ درصد افزایش داشته است.

- اعتبار برنامه «توسعه فناوری و کاربردهای فضایی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حدود ۷۳۶ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۳۰ درصد افزایش یافته است.

- اعتبار برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حدود رقم ۱۱۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۲۹ درصد افزایش داشته است.

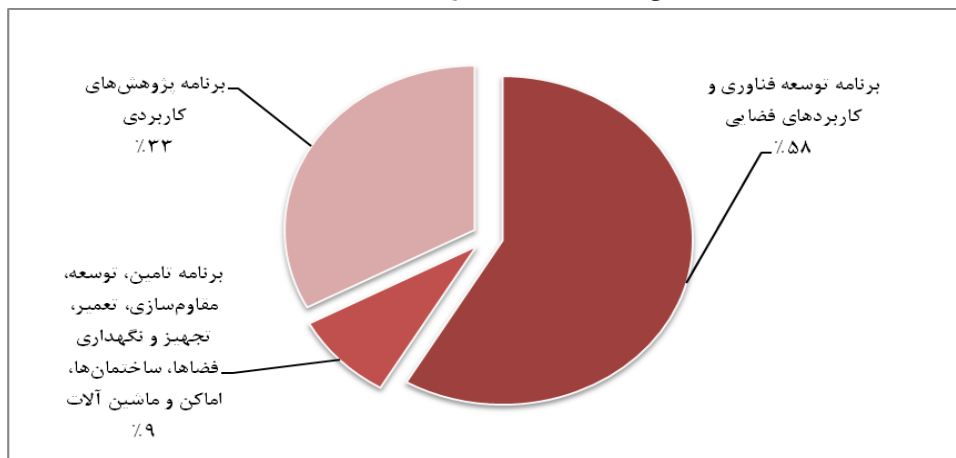
- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ فعالیت «ایجاد و توسعه آزمایشگاه‌های فضایی» ذیل برنامه «توسعه فناوری و کاربردهای فضایی» با اعتباری در حدود ۷۲ میلیارد ریال تعریف شده و برنامه «توسعه زیرساخت‌های فضایی» شامل فعالیت‌های «ایجاد و توسعه آزمایشگاه‌های مورد نیاز» و «ایجاد و توسعه ساختمان‌های پژوهشی فضایی، آموزشی و فناوری مورد نیاز» حذف شده است.

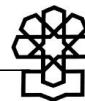
در نمودار ۳ سهم اعتبارات برنامه‌های پژوهشگاه فضایی از کل اعتبارات این دستگاه در لایحه بودجه

سال ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

نمودار ۳. سهم اعتبارات برنامه‌های پژوهشگاه فضایی از کل اعتبارات

این دستگاه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

• سازمان فضایی ایران

- مجموع اعتبارات سازمان فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کشور بالغ بر رقم ۱۴۳ میلیارد ریال است که در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۵ در حدود ۵ درصد افزایش داشته است.

- اعتبار برنامه «توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ در حدود رقم ۶۵ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در حدود ۵ درصد کاهش داشته است. در این برنامه همچنین ردیف فعالیت «توسعه علوم و اکتشافات فضایی» با رقم در حدود ۲ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعریف شده و ردیف بودجه «تدوین راهبرد، امکان‌سنجی و راهبری فناوری‌های زیست‌فضا» قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است.

- اعتبار ردیف برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیزات و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رقم ۲۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که نسبت به سال گذشته ۴۵ درصد افزایش یافته است.

- اعتبار برنامه «توسعه کاربردهای فضایی و حفظ نقاطمداری» ردیف‌های «ارائه سرویس‌های با ارزش‌افزوده فضایی» با رقم ۱/۵ میلیارد ریال، «برنامه‌ریزی فنی تأمین ماهواره ملی سنجشی» با رقم ۴/۵ میلیارد ریال و «برنامه‌ریزی فنی حقوقی تأمین ماهواره ملی مخابراتی» با رقم تقریبی ۳/۵ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعریف شده و ردیف‌های بودجه‌ای «امکان‌سنجی، تحویل‌گیری و ارائه خدمات سامانه‌های کاربردی سنجش از دور» و «امکان‌سنجی، تحویل‌گیری و ارائه خدمات سامانه‌های کاربردی مخابراتی» موجود در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حذف شده است.

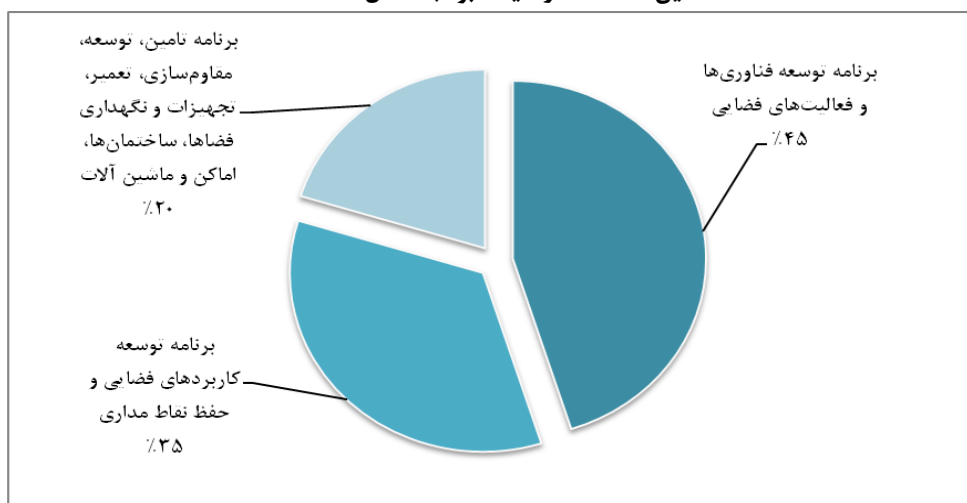
- اعتبار برنامه «توسعه کاربردهای فضایی و حفظ نقاطمداری» در لایحه بودجه ۱۳۹۶ در حدود ۵۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که نسبت به سال گذشته ۴ درصد افزایش داشته است. شایان ذکر است که با توجه به پایان مهلت ITU به ایران در سال ۱۳۹۷ مبنی بر عملیاتی شدن نقطه زهره ۲ و ۱۳ نقطه رزرو شده، این برنامه از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. با توجه به اعتبار این برنامه مشاهده می‌شود که اراده‌ای برای اتمام این پروژه وجود ندارد و اتمام آن در سال ۱۳۹۹ پیش‌بینی شده است.

- در ارتباط با وظایف دستگاه‌های حاکمیتی درخصوص ارائه خدمات ارزش‌افزوده باید گفت که اگر خود دولت خدمات ارزش‌افزوده را ارائه دهد یا از طریق قرارداد اعطای حق مجوز به اپراتور بخش خصوصی اقدام نماید، مقادیر هزینه‌ای چنین ردیف‌هایی در فعالیت‌های توسعه زیرساخت ارائه خدمات ارزش‌افزوده فضایی لحاظ می‌شود. لذا عنوان ردیف فعالیت ۱۳۰۲۰۱۲۰۰۱ در رابطه با «ارائه سرویس‌های با ارزش‌افزوده

فضایی» با توجه به موارد یاد شده نیازمند اصلاح است.

- همچنین عناوین ردیف‌های «۱۳۰۲۰۱۲۰۰۵» و «۱۳۰۲۰۱۲۰۰۶» به ترتیب در رابطه با فعالیت‌های «فروش پهنای باند ماهواره‌های مخابراتی عملیاتی» و «فروش تصاویر ماهواره‌های سنجشی عملیاتی» با توجه به قرار گرفتن در ردیف اعتبارات هزینه‌ای نیازمند اصلاح می‌باشند. در نمودار ۴ سهم اعتبارات برنامه‌های سازمان فضایی ایران نشان داده شده است.

نمودار ۴. درصد اعتبارات برنامه‌های سازمان فضایی ایران از کل اعتبارات این دستگاه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد بیشترین سهم از اعتبارات سازمان فضایی ایران به برنامه توسعه فناوری‌ها و فعالیت‌های فضایی اختصاص دارد.

• مرکز ملی فضایی

- مجموع اعتبارات مرکز ملی فضایی ذیل معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در لایحه بودجه ۱۳۹۶ رقم ۵ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به قانون بودجه ۴ درصد افزایش پیدا کرده است.

۲. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های زیرمجموعه (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)

در جدول ۳ وضعیت کلی و اطلاعات مقایسه‌ای و تطبیقی دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوافضا زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نمایش داده شده است.

جدول ۳. اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با حوزه هوافضا دستگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ (میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای		
+۳	۲۸۴,۳۵۸	۸۶,۷۵۸	۱۹۷,۶۰۰	۲۷۵,۷۵۸	۸۶,۷۵۸	۱۸۹,۰۰۰	پژوهشگاه هوافضا	۳-۱۱۳۵۰۰
+۳	۹,۴۳۵	۰	۹,۴۳۵	۹,۱۲۳	۰	۹,۱۲۳	برنامه مدیریت و راهبری علم و فناوری	۱۸۰۴۰۱۱۰۰۰
		۰	۹,۴۳۵		۰	۹,۱۲۳	حمایت از پایان‌نامه‌ها و مقالات	۱۸۰۴۰۱۴۰۱۲
+۲	۱۸,۰۷۹	۰	۱۸,۰۷۹	۱۷,۷۹۹	۰	۱۷,۷۹۹	برنامه تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی	۱۸۰۵۰۰۵۰۰۰
		۰	۱۸,۰۷۹		۰	۱۷,۷۹۹	بازاریابی و تجاری‌سازی	۱۸۰۵۰۰۵۰۰۷
+۳	۲۵۶,۸۴۴	۸۶,۷۵۸	۱۷۰,۰۸۶	۲۴۸,۸۳۶	۸۶,۷۵۸	۱۶۲,۰۷۸	برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری	۱۸۰۵۰۱۰۰۰۰
		۰	۹,۷۸۴		۰	۹,۴۴۰	ارائه خدمات تخصصی	۱۸۰۵۰۱۰۰۰۱
		۰	۱۵۰,۲۰۴		۰	۱۴۳,۴۵۸	انجام پژوهش‌های هوافضا	۱۸۰۵۰۱۰۰۱۶
		۰	۷,۳۲۶		۰	۶,۶۶۰	تربیت نیروی پژوهشگر دکترا	۱۸۰۵۰۱۰۰۲۲
		۰	۲,۷۷۲		۰	۲,۵۲۰	تربیت نیروی پژوهشگر کارشناسی ارشد	۱۸۰۵۰۱۰۰۲۳
		۶۱,۷۵۸	۰		۶۱,۷۵۸	۰	تأمین فضاهای پژوهشی	۱۸۰۵۰۱۰۰۲۵ ۱۰۵۰۲۱۴۱
		۲۵,۰۰۰			۲۵,۰۰۰		تعمیرات اساسی خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۸۰۵۰۱۰۰۲۷ ۱۰۵۰۲۰۴۱
-۵۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰	دانشگاه صنعتی شریف	۱-۱۱۵۷۰۰
-۵۰	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی	۳۰۱۴۶۰۰۰
		۲۰,۰۰۰	۰		۴۰,۰۰۰		احداث دانشکده هوافضا	۱۸۰۳۲۵۲۵۴ ۳۰۱۴۶۵۳۳
-۴	۳۰۴,۳۵۸	۱۰۶,۷۵۸	۱۹۷,۶۰۰	۳۱۵,۷۵۸	۱۲۶,۷۵۸	۱۸۹,۰۰۰	جمع کل	

مأخذ: پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مجموع اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با هوافضا در دستگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری،^۱ در حدود ۳۰۴ میلیارد ریال است. این مقدار در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۵ حدود ۴ درصد کاهش یافته است.

با توجه به جدول ۳ موارد ذیل قابل توجه می‌باشد:

- مجموع اعتبارات پژوهشگاه هوافضا زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۲۸۴ میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه ۳ درصد افزایش داشته است.
- بودجه احداث دانشکده هوافضا دانشگاه صنعتی شریف در لایحه بودجه ۱۳۹۶ بالغ بر ۲۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته ۵۰ درصد کاهش داشته است.

۱. براساس موافقت شورای گسترش آموزش عالی با عنایت به بند «۳» مصوبه شماره ۲۰۶/۹۳/۱۴۶۱۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۸ شورای عالی اداری.

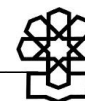
۳. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوایی

در جدول ۴، اعتبارات برنامه‌های مرتبط با حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ مقایسه شده است.

جدول ۴. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

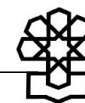
شماره دستگاه اجرایی	شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۵			لایحه سال ۱۳۹۶			درصد رشد
			هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۶	
۱۵۳۰۰۰	۸	سازمان هواپیمایی کشوری	۳۵۱،۶۹۸	۳۱۴،۱۲۶	۶۶۵،۸۲۴	۷۱۰،۰۰۰	۳	۷۱۰،۰۰۳	+۷
	۱۳۰۳۰۶۰۰۰	برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی	۱۷۱،۲۸۵	۰	۱۷۱،۲۸۵	۳۵۷،۹۶۵	۰	۳۵۷،۹۶۵	+۱۰۹
	۱۳۰۳۰۶۰۰۱	نظارت بر انجام بررسی سوانح و حوادث (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۲۶،۰۰۵	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۶۰۰۲	نظارت بر تأسیسات زمینی حمل‌ونقل هوایی	۳۱،۲۰۴	۰	۰	۵۶،۵۴۵	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۶۰۰۳	نظارت بر سیستم مدیریت ایمنی شرکت‌ها و مؤسسات هوانوردی	۲۴،۳۸۹	۰	۰	۲۶،۰۰۵	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۶۰۰۴	نظارت بر عملکرد طراحی و یا ساخت قطعات وسایل پرنده و یا ساخت وسایل پرنده	۲۲،۸۸۴	۰	۰	۳۸،۸۰۲	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۶۰۰۵	نظارت بر عوامل پرواز امنیتی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۴۲،۶۹۳	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۶۰۰۵	نظارت بر عوامل پرواز فنی	۳۴،۹۸۰	۰	۰	۶۴،۵۹۵	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۶۰۰۷	نظارت بر قابلیت پرواز وسایل پرنده	۵۷،۸۲۸	۰	۰	۱۰۳،۳۲۰	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۸۰۰۰	برنامه برنامه‌ریزی حمل‌ونقل هوایی	۱۱۱،۴۲۴	۰	۱۱۱،۴۲۴	۲۵۲،۰۳۵	۰	۲۵۲،۰۳۵	+۱۲۶
	۱۳۰۳۰۸۰۰۱	تدوین مقررات ملی صنعت حمل‌ونقل هوایی	۱۱،۶۸۶	۰	۰	۲۷،۲۵۲	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۸۰۰۲	سیاستگذاری و برنامه‌ریزی صنعت حمل‌ونقل هوایی	۸۸،۲۵۹	۰	۰	۲۰۱،۱۱۳	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۸۰۰۳	ممیزی برنامه‌های صنعت حمل‌ونقل هوایی	۹،۴۵۹	۰	۰	۲۰،۱۷۰	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۸۰۰۵	مطالعه کاربردی حمل‌ونقل هوایی	۲،۰۲۰	۰	۰	۳،۵۰۰	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۹۰۰۰	برنامه تأمین امنیت هوانوردی	۱۷،۹۴۴	۰	۱۷،۹۴۴				
		نظارت بر عوامل پرواز - امنیتی	۱۷،۹۴۴	۰	۰				
	۱۳۰۳۰۱۰۰۰۰	برنامه توسعه هوانوردی و ترانزیت	۵۱،۰۴۵	۰	۵۱،۰۴۵	۱۰۰،۰۰۰	۰	۱۰۰،۰۰۰	+۹۶
	۱۳۰۳۰۱۰۰۰۱	پیگیری تفاهمنامه‌های گسترش ترانزیت هوایی	۱،۹۲۹	۰	۰	۴،۲۸۹	۰	۰	
	۱۳۰۳۰۱۰۰۰۲	گسترش ترانزیت هوایی	۱۴،۱۷۷	۰	۰	۲۹،۵۰۰	۰	۰	
		در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.							

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای			
		۰	۲۱,۹۶۱		۰	۲۰,۴۸۲	نظارت بر عملکرد خدمات ارائه شده توسط فرودگاه‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات هوانوردی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	
		۰	۴۴,۲۵۰		۰	۱۴,۴۵۷	نظارت بر عملیات هوانوردی	۱۳۰۳۰۱۰۰۰۴	
-۱۰۰	۳	۳	۰	۳۱۴,۱۲۶	۳۱۴,۱۲۶	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	
		۱	۰		۲۷۴,۴۰۰	۰	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۲ ۴۰۷۱۲۰۰۱	
		۱	۰		۳۱,۵۸۱	۰	خرید هواپیمای آزمایش استاندارد پرواز	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۶ ۴۰۷۱۲۰۰۲	
		۱	۰		۷,۹۴۵	۰	کمک‌های فنی و اعتباری حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۷ ۴۰۷۰۳۰۰۸	
-۶۸	۱۰۷,۲۶۲	۱۷,۷۰۰	۸۹,۵۶۲	۳۳۵,۰۱۸	۳۱۹,۳۱۸	۱۵,۷۰۰	وزارت راه و شهرسازی (حوزه هوایی)	۱	۱۵۳۰۰۰
+۴۷۰	۸۹,۵۶۲	۰	۸۹,۵۶۲	۱۵,۷۰۰	۰	۱۵,۷۰۰	برنامه راهبردی توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۰۳۰۰۰	
		۰	۱۰,۷۴۷		۰	۰	تهیه و تدوین سیاست‌ها، ضوابط، قوانین، معیارهای ایمنی و استانداردهای حوزه حمل‌ونقل هوایی (سال ۱۳۹۶)	۱۳۰۳۰۰۳۰۰۱	
		۰	۶۷,۱۷۲		۰	۰	جلب مشارکت و سرمایه‌گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی در بخش حمل‌ونقل هوایی (سال ۱۳۹۶)	۱۳۰۳۰۰۳۰۰۲	
		۰	۱۱,۶۴۳		۰	۰	نظارت بر اجرای طرح‌ها توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۰۳۰۰۳	
					۰	۱۵,۷۰۰	مدیریت طرح‌های توسعه حمل‌ونقل هوایی		
					۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	
-۴۳	۱۷,۷۰۰	۱۷,۷۰۰	۰	۳۰,۸۸۷	۳۰,۸۸۷	۰	تعمیر و تجهیز فرودگاه بین‌المللی شیراز	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۳ ۴۰۷۰۳۳۵۶	
		۵,۵۰۰	۰		۹,۶۱۴	۰	توسعه فرودگاه رامسر	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۵ ۴۰۷۰۳۳۵۳	
		۹,۴۰۰	۰		۱۶,۴۱۷	۰	مشارکت در احداث فرودگاه ولیعصر	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۸ ۴۰۷۰۳۳۵۵	
		۱,۲۰۰	۰		۲,۰۵۲	۰	احداث فرودگاه سقز	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۱ ۴۰۷۰۳۳۵۸	
		۱,۶۰۰	۰		۲,۸۰۴	۰			

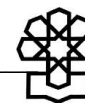
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.

شماره دستگاه اجرایی	شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۳۹۵			لایحه سال ۱۳۹۶			درصد رشد
			هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۵	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۳۹۶	
۱۱۱۳۰۰	۲	سپاه حفاظت	۹۳،۱۱۳	۰	۹۳،۱۱۳	۱۳۵،۸۸۱	۰	۱۳۵،۸۸۱	+۴۶
	۱۳۰۳۰۱۴۰۰۰	برنامه حفاظت از فرودگاه‌های کشور	۹۳،۱۱۳	۰	۹۳،۱۱۳	۱۳۵،۸۸۱	۰	۱۳۵،۸۸۱	+۴۶
		تأمین امنیت پروازها از طریق استقرار گارد امنیت در پروازهای غیرنظامی	۴۹،۵۳۵	۰		۷۲،۲۸۷	۰		
		تأمین امنیت پروازها از طریق بازرسی مسافری و بار همراه آنان	۴۳،۵۷۸	۰		۶۳،۵۹۴	۰		
۱۵۳۰۰۰	۹	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۰۳،۰۰۰	۱۶،۲۲۲	۱۱۹،۲۲۲	۱۲۵،۰۰۰	۱۵،۰۰۰	۱۴۰،۰۰۰	+۱۷
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۰	۱۶،۲۲۲	۱۶،۲۲۲	۰	۱۵،۰۰۰	۱۵،۰۰۰	-۸
	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۴	تعمیرات اساسی و خرید تجهیزات و ماشین‌آلات	۰	۱۶،۲۲۲	۰	۰	۱۵،۰۰۰		
	۳۰۱۴۶۲۹۰								
	۱۸۰۳۰۴۰۰۰	برنامه آموزش کاردانی	۲۱،۸۴۸	۰	۲۱،۸۴۸	۱،۳۰۰	۰	۱،۳۰۰	-۹۴
	۱۸۰۳۰۴۰۱۰	تربیت کاردان الکترونیک هواپیما (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۳۰۰	۰		
	۱۸۰۳۰۴۰۱۱	تربیت کاردان تعمیر و نگهداری هواپیما (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۳۷۰	۰		
	۱۸۰۳۰۴۰۱۲	تربیت کاردان مخابرات هواپیمایی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۲۶۰	۰		
	۱۸۰۳۰۴۰۱۳	تربیت کاردان مراقبت پرواز (سال ۱۳۹۶)	۰	۰	۰	۳۷۰	۰		
		توسعه و گسترش فناوری‌های هوایی از طریق تربیت نیروی انسانی متخصص	۲۱،۸۴۸	۰					
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۰	برنامه کارشناسی پیوسته و ناپیوسته	۵۵،۱۵۲	۰	۵۵،۱۵۲	۷۸،۷۷۱	۰	۷۸،۷۷۱	+۴۳
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۱	اجرای دوره‌های مجازی تخصصی و آزاد (سال ۱۳۹۶)	۰	۰		۱،۰۰۰	۰		
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۲	ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک‌آموزشی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰		۸،۸۵۴	۰		
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۳	تربیت کارشناس الکترونیک هواپیما (سال ۱۳۹۶)	۰	۰		۱۷،۱۵۲	۰		
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۴	تربیت کارشناس تعمیر و نگهداری هواپیما (سال ۱۳۹۶)	۰	۰		۱۷،۲۰۷	۰		
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۵	تربیت کارشناس مخابرات هواپیمایی (سال ۱۳۹۶)	۰	۰		۱۷،۳۲۸	۰		
	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۶	تربیت کارشناس مراقبت پرواز (سال ۱۳۹۶)	۰	۰		۱۷،۲۳۰	۰		
		توسعه و گسترش فناوری‌های هوایی از طریق تربیت نیروی انسانی متخصص	۵۵،۱۵۲	۰					
		در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.							
		در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.							

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی			
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای						
+۵۹	۲۵,۶۵۸	۰	۲۵,۶۵۸	۱۶,۱۴۶	۰	۱۶,۱۴۶	برنامه ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۰				
			۱,۶۰۰			۱,۰۰۰	ارائه خدمات خوابگاهی به دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۲				
			۲,۰۷۰			۹۰۰	ارائه خدمات فرهنگی و فوق برنامه و ورزشی	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۵				
			۲۳۰			۱۰۰	ارائه خدمات مشاوره و درمانی و بهداشتی	۱۸۰۳۰۰۸۰۰۷				
			۲۱,۰۰۰			۱۴,۱۴۶	تأمین غذای دانشجویان	۱۸۰۳۰۰۸۰۱۴				
			۴۸۰			۰	حمایت از بیمه دانشجویان (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۳۰۰۸۰۱۹				
			۴۸			۰	حمایت از بیمه کارآموزی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۳۰۰۸۰۲۰				
			۲۳۰			۰	کمک به ایاب و ذهاب دانشجو (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۳۰۲۶۰۰۰				
-	۲,۵۳۲	۰	۲,۵۳۲	۰	۰	۰	برنامه گسترش همکاری‌های علمی و بین‌المللی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۴۰۱۵۰۰۰				
			۴۹۲			۰	أخذ مشاوره‌های فنی از سازمان هواپیمایی جهانی (ایکایو)	۱۸۰۴۰۱۵۰۰۱				
			۷۲۰			۰	أخذ مشاوره و خدمات آموزشی از سازمان هواپیمایی اروپا (یاسا)	۱۸۰۴۰۱۵۰۰۲				
			۴۸۰			۰	برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت بین‌المللی	۱۸۰۴۰۱۵۰۰۳				
			۸۴۰			۰	مأموریت‌های آموزشی پژوهشی بین‌المللی	۱۸۰۴۰۱۵۰۰۴				
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.				۸,۸۵۴	۰	۸,۸۵۴	برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک آموزشی	۱۸۰۳۰۱۰۰۰۰				
							۵,۵۰۰		اجرای فعالیت‌های ارتقای کیفیت			
							۱,۶۷۷		۱,۶۷۷	تأمین ملزومات و مواد آموزشی کمک آموزشی		
							۱,۶۷۷		۱,۶۷۷	کمک به اجرای بهینه فعالیت‌های آموزشی		
+۱,۵۷۴	۱۶,۷۳۹	۰	۱۶,۷۳۹	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰				
			۲۴۰			۰	اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۲				
			۲,۴۰۰			۶۰۰	انجام تحقیقات در زمینه فناوری‌های هوانوردی	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۵				
			۶۰۰			۰	برگزاری همایش‌های علمی پژوهشی و بین‌المللی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۸				
			۲,۰۲۱			۰	تألیف، چاپ و تأمین کتاب و نشریات تخصصی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۱۳				
			۱۵۸			۰	تأمین پهنای باند اینترنت (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۱۵				

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای			
			۸۴۰			۴۰۰	توانمندسازی پژوهشی اعضای هیئت علمی (اعزام به فرصت‌های مطالعاتی)	۱۸۰۵۰۰۳۰۲۰	
			۶۰			۰	حمایت از ارائه مقاله‌های معتبر علمی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۲۱	
			۴۸۰			۰	حمایت از پایان‌نامه‌ها (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۲۲	
			۶۰			۰	شرکت در همایش‌های علمی پژوهشی و بین‌المللی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۲۶	
			۱۸۰۰			۰	عملیاتی نمودن پژوهش در حوزه تعمیر و نگهداری هواپیما (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۳۱	
			۲۰۷۰۰			۰	عملیاتی نمودن پژوهش در حوزه مراقبت پرواز (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۳۲	
			۱۰۹۰۰			۰	عملیاتی نمودن پژوهش در حوزه الکترونیک هواپیمایی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۳۳	
			۱۰۰۸۰			۰	عملیاتی نمودن پژوهش در حوزه مخابرات هواپیمایی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۳۴	
			۲۰۴۰۰			۰	همکاری با مراکز علمی و پژوهشی (سال ۱۳۹۶)	۱۸۰۵۰۰۳۰۳۸	
۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران - هسا - از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری	۹	۱۱۱۱۰۰
۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	برنامه راهبردی امور دفاعی	۱۱۰۱۰۱۹۰۰۰	
		۳۰۰۰۰۰			۳۰۰۰۰۰	۰	زیرساخت و توسعه بال و بدنه هواپیما	۱۱۰۱۰۱۹۰۱۴	
								۴۰۳۰۲۳۲۳	
۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۱۰	۱۱۱۱۰۰
۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۰	برنامه راهبردی امور دفاعی	۱۱۰۱۰۱۹۰۰۰	
		۳۰۰۰۰۰			۳۰۰۰۰۰	۰	زیرساخت و توسعه موتورهای هوایی (بالگرد و هواپیما)	۱۱۰۱۰۱۹۰۱۶	
								۴۰۳۰۲۳۲۲	
+۱۶۹	۱۰۷،۴۴۴	۰	۱۰۷،۴۴۴	۴۰،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰	سازمان نقشه‌برداری کشور - نگهداری و تعمیر هواپیما و کشتی	۱۱	۱۰۲۵۰۰
+۱۶۹	۱۰۷،۴۴۴		۱۰۷،۴۴۴	۴۰،۰۰۰	۰	۴۰،۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی (هوایی)	۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	

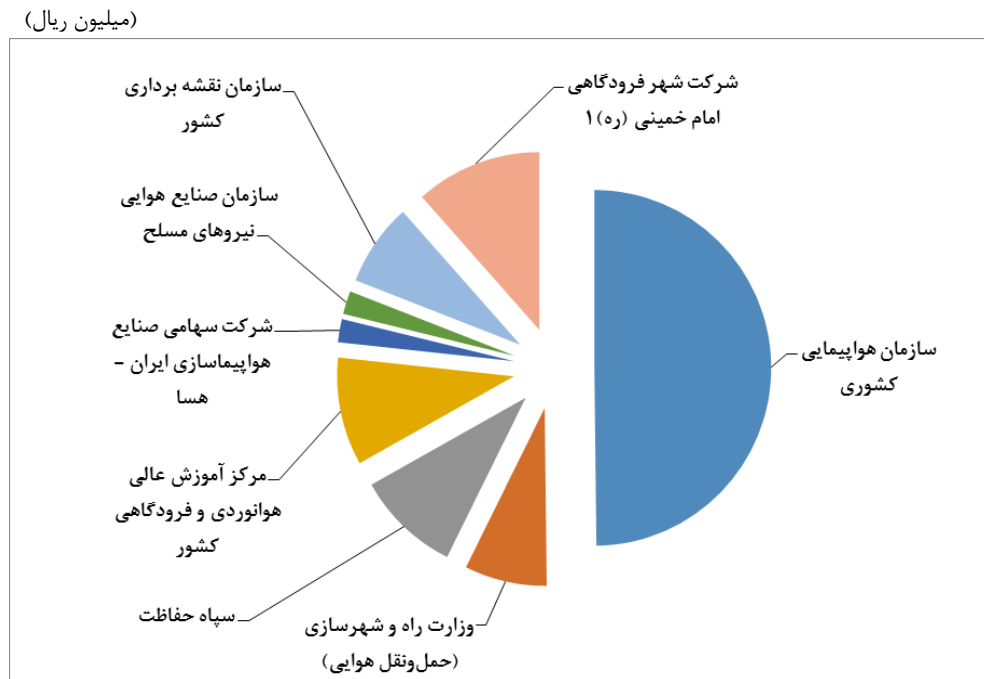

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه	شماره دستگاه اجرایی
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای			
			۱۰۷,۴۴۴		۰	۴۰,۰۰۰	تعمیر و نگهداری هواپیماها	۱۰۰۲۰۶۰۰۵	
-۴۳	۱۶۴,۷۰۰	۱۶۴,۷۰۰	۰	۲۸۸,۴۳۱	۲۸۸,۴۳۱	۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱	۱۶	۱۵۳۰۰۰
-۴۳	۱۶۴,۷۰۰	۱۶۴,۷۰۰	۰	۲۸۸,۴۳۱	۲۸۸,۴۳۱	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	
		۱۶۴,۷۰۰			۲۸۸,۴۳۱		مشارکت و تکمیل فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)	۴۰۷۰۳۰۱۴	
-۱۱	۱,۴۲۵,۲۹۰	۲۵۷,۴۰۳	۱,۱۶۷,۸۸۷	۱,۶۰۱,۶۰۸	۹۹۸,۰۹۷	۶۰۳,۵۱۱	جمع کل		

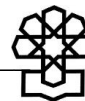
مأخذ: پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

مجموع اعتبارات حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱,۴۲۵ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ در حدود ۱۱ درصد کاهش داشته است. نمودار ۵ سهم هر یک از دستگاه‌های حوزه هوایی از بودجه عمومی کشور را نشان می‌دهد. همان طور که مشاهده می‌شود بیشترین سهم از حوزه هوایی به سازمان هواپیمایی کشوری تعلق دارد.

نمودار ۵. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

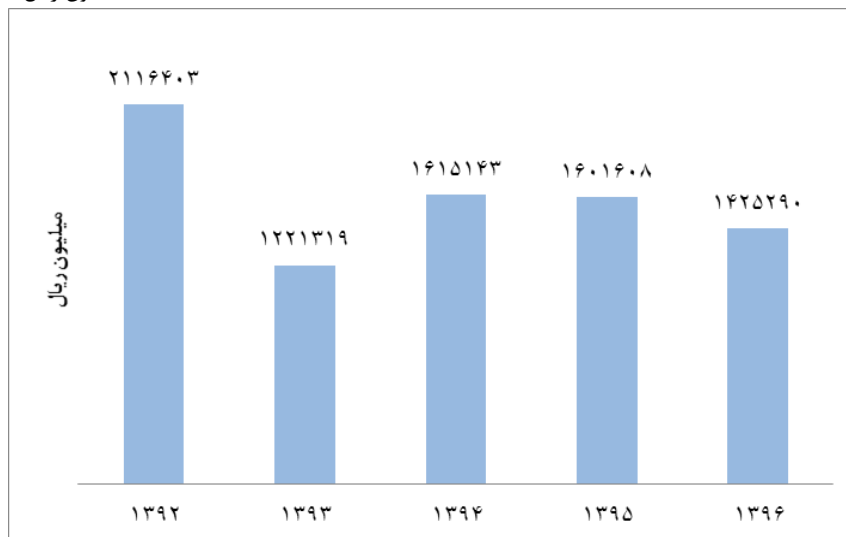

در نمودار ۶ روند اعتبارات برنامه‌ای و جدول ۵ درصد رشد حوزه هوایی کشور در قانون سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۵ لایحه بودجه تا سال ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

نمودار ۶. اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی از قانون بودجه ۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

(میلیون ریال)

جدول ۵. درصد تغییر اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶

سال	اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی	درصد تغییر
۱۳۹۲	۲۱۱۶۴۰٫۳	۰
۱۳۹۳	۱۲۲۱۳۱٫۹	-۴۲
۱۳۹۴	۱۶۱۵۱۴٫۳	۳۲
۱۳۹۵	۱۶۰۱۶۰٫۸	-۰٫۸
۱۳۹۶	۱۴۲۵۲۹٫۰	-۱۱

• سازمان هواپیمایی کشوری

- مجموع اعتبارات سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۷۱۰ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۷ درصد افزایش داشته است. نکته قابل تأمل آن است که تملک دارایی سرمایه‌ای سازمان هواپیمایی کشوری کاهش تقریباً ۱۰۰ درصدی داشته و از رقم ۳۱۴ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به ۳ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رسیده است.

- برنامه «ایمنی حمل‌ونقل هوایی» با اعتبار ۳۵۸ میلیارد ریال نسبت به سال گذشته حدود ۱۰۹ درصد افزایش داشته است. در این برنامه ردیف فعالیت‌های «نظارت بر انجام بررسی سوانح و حوادث» و «نظارت بر عوامل پرواز امنیتی» با مجموع اعتبار ۶۹ میلیون ریال در لایحه بودجه سال جدید تعریف شده است.

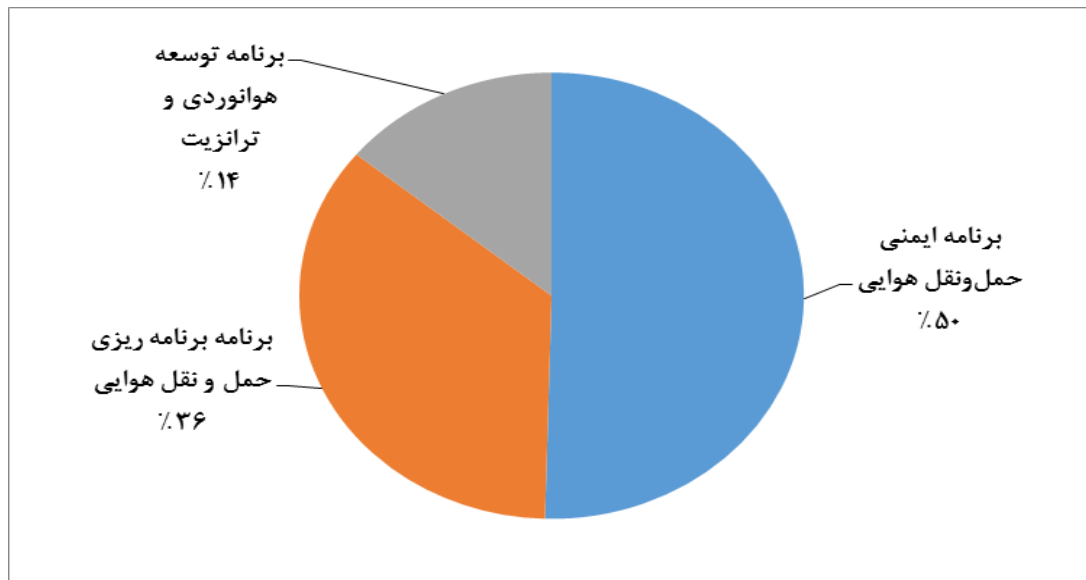
- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ برنامه «برنامه‌ریزی حمل‌ونقل هوایی» با اعتبار حدود ۲۵۲ میلیارد ریال نسبت به مورد مشابه در سال گذشته ۱۲۶ درصد رشد داشته است؛ برنامه «توسعه هوانوردی و ترانزیت» با

اعتبار ۱۰۰ میلیارد ریال نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ حدود ۹۶ درصد کاهش داشته است و برنامه «تأمین امنیت هوانوردی» که در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف نشده بود، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.

- با توجه به اعتبارات برنامه‌ای سازمان هواپیمایی کشوری می‌توان دریافت که این سازمان بر ایمنی حمل‌ونقل هوایی، برنامه‌ریزی حمل‌ونقل هوایی و توسعه هوانوردی و ترانزیت تأکید داشته، اما اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن در زمینه توسعه حمل‌ونقل هوایی به شدت کاهش یافته است.

نمودار ۷. سهم اعتبارات برنامه‌ای سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ از کل اعتبارات این دستگاه

(درصد)

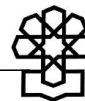

همان‌طور که نمودار ۷ نشان می‌دهد بیشترین سهم اعتبارات سازمان هواپیمایی کشوری، همچون قانون بودجه ۱۳۹۵، به برنامه ایمنی حمل‌ونقل هوایی مربوط است.

• وزارت راه و شهرسازی (حمل‌ونقل هوایی)

- مجموع اعتبارات برنامه‌های حوزه هوایی وزارت راه و شهرسازی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱۰۷ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته ۶۸ درصد کاهش داشته است.

- برنامه «راهبری توسعه حمل‌ونقل هوایی» با اعتباری حدود ۹۰ میلیارد ریال نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ حدود ۴۷۰ درصد افزایش یافته است. همچنین ردیف فعالیت «مدیریت طرح‌های توسعه حمل‌ونقل

هوایی» که در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تعریف شده بود، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ حذف شده است.

- اعتبار برنامه «توسعه حمل‌ونقل هوایی» در دستگاه وزارت راه و شهرسازی بالغ بر ۱۸ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۹۵ حدود ۴۳ درصد کاهش داشته است.

• سپاه حفاظت

- مجموع اعتبارات سپاه حفاظت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱۳۶ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ افزایش ۴۶ درصدی داشته است.

• مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور

- مجموع اعتبارات مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاه‌های کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱۴۰ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به قانون بودجه ۱۷ درصد رشد داشته است.

- برنامه «آموزش کاردانی» با رقم ۱/۳ میلیارد ریال نسبت به سال گذشته کاهش ۹۴ درصدی داشته است.

- برنامه «کارشناسی پیوسته و ناپیوسته» با رقم ۷۹ میلیارد ریال نسبت به سال گذشته ۴۳ درصد افزایش و همچنین برنامه «ارائه خدمات رفاهی به دانشجویان» با رقم ۲۶ میلیارد ریال نسبت به سال گذشته ۵۹ درصد افزایش داشته است.

- «برنامه گسترش همکاری‌های علمی و بین‌المللی» در لایحه بودجه سال جدید با رقم ۲/۵ میلیارد ریال تعریف شده است و «برنامه ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی و کمک‌آموزشی» موجود در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در لایحه بودجه سال جدید حذف شده است.

- «برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ با رقم ۷ میلیارد ریال نسبت به سال گذشته رشد ۱/۵ درصدی را تجربه کرده است. با توجه به فعالیت‌های ذیل این برنامه می‌توان دریافت که این مرکز بر روی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی حوزه هوایی تأکید داشته است.

• شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - ازجمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری

- مجموع اعتبارات شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - ازجمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری برای فعالیت «زیرساخت و توسعه بال و بدنه هواپیما» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۳۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته تغییری نداشته است.

• سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح

- مجموع اعتبارات سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح برای فعالیت «زیرساخت و توسعه موتورهای هوایی (بالگرد و هواپیما)» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۳۰ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به

سال گذشته تغییری نداشته است.

• سازمان نقشه‌برداری کشور (حوزه هوایی)

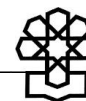
- مجموع اعتبارات سازمان نقشه‌برداری کشور برای «برنامه ارائه خدمات نقشه‌برداری و اطلاعات مکانی (هوایی)» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱۰۷ میلیارد ریال می‌باشد که این رقم نسبت به سال گذشته ۱۶۹ درصد رشد است.

• شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱

- اعتبار شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱ با رقم ۱۶۵ میلیارد ریال به‌عنوان یک برنامه مستقل در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعریف شده است که این رقم نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ در حدود ۴۳ درصد کاهش داشته است. این شرکت تا سال ۱۳۹۹ دارای اعتبار طرح‌های تملک دارایی است و همچنین ردیف «توسعه فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)» به‌عنوان فعالیتی قابل اجرا با مشارکت بخش خصوصی اقدام مناسبی در راستای سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی خواهد بود.

شایان ذکر است که اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برنامه «توسعه حمل‌ونقل هوایی» در پیوست (۱) لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رقم ۱۹۵,۸۰۳ میلیون ریال و در اعتبارات طرح‌های استانی ویژه برای ردیف فعالیت «احداث فرودگاه سقز» بالغ بر ۱,۶۰۰ میلیون ریال (در مجموع معادل ۱۹۷,۴۰۳ میلیون ریال) پیش‌بینی شده است. از طرفی مجموع اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی در پیوست (۴) لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ معادل ۱۹۷,۴۰۳ میلیون ریال پیش‌بینی شده است که احتمالاً حاکی از قرار گرفتن ردیف بودجه فعالیت «احداث فرودگاه سقز» در لیست فعالیت‌های ملی می‌باشد و نیازمند اصلاح است.

همچنین در پیوست (۴) لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ هزینه‌های استانی معادل ۶۶,۵۷۸ میلیون ریال پیش‌بینی شده، اما این مقدار به‌طور شفاف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ عنوان نشده است. با این حال در جدول ۲۰ پیوست ماده واحده موضوع طرح‌های مطالعاتی و اجرایی موضوع ردیف شماره ۳۹-۵۵۰۰۰۰ برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه مواردی در خصوص مطالعات، بهسازی، توسعه و یا تکمیل تعدادی از فرودگاه‌های استانی مطرح شده است که اعتبار طرح‌های مندرج در این جدول متناسب با وضعیت پیشرفت فیزیکی و کسب مجوزهای قانونی لازم بین استان‌ها توزیع و پس از مبادله توافقنامه با دستگاه اجرایی ذی‌ربط هزینه می‌گردد.

۴. اعتبارات متفرقه در بخش هوافضا

اعتبارات متفرقه بخش هوافضا لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در جدول ۶ مقایسه شده است.

جدول ۶. اعتبارات متفرقه دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

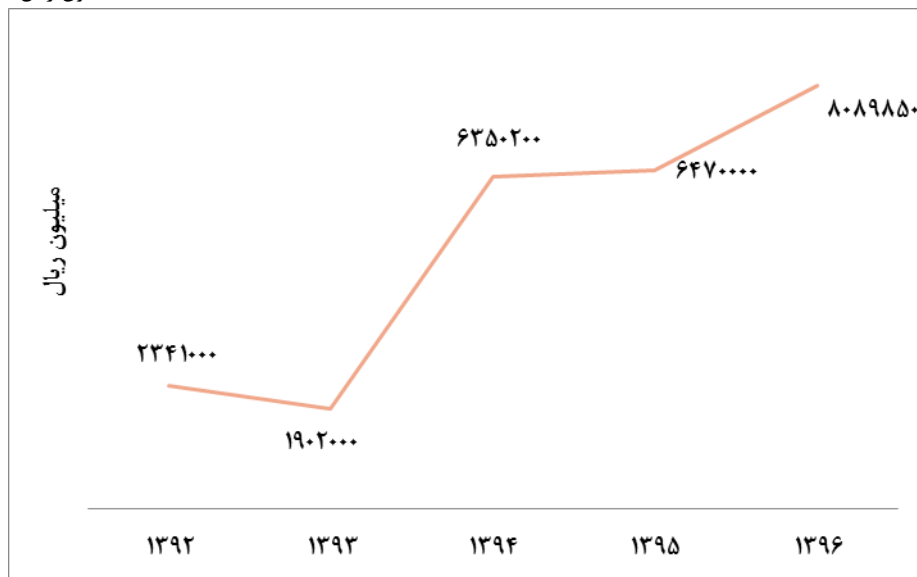
درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای		
-۱۸	۱۴۰,۰۰۰	۰	۱۴۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۰	۱۷۰,۰۰۰	سازمان فضایی ایران - هزینه فعالیت‌های فضایی	۱۹
-۲۵	۲۲۵,۰۰۰	۲۲۵,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	سازمان فضایی ایران - توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۳۵
+۲۸	۷,۶۹۴,۸۵۰	۶,۹۹۹,۸۵۰	۶۹۵,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور	۱۲۱
-	۳۰,۰۰۰	۰	۳۰,۰۰۰	۰	۰	۰	سازمان نقشه‌برداری کشور - هزینه‌های موضوع عملیات عکسبرداری هوایی، نقشه‌برداری و حق‌النظاره نقشه	۱۲۶
+۲۵	۸,۰۰۹,۸۵۰	۷,۲۲۴,۸۵۰	۸۶۵,۰۰۰	۶,۴۷۰,۰۰۰	۶,۳۰۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	جمع کل	

مأخذ: پیوست ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

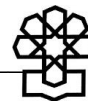
مجموع اعتبارات متفرقه در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۸,۰۹۰ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته ۲۵ درصد رشد داشته است.

در بررسی ردیف اعتبارات متفرقه لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مشاهده می‌شود که سه ردیف از اعتبارات متفرقه در ارتباط با حوزه فضایی است و یک ردیف از اعتبارات متعلق به حوزه هوایی می‌باشد. در نمودار ۸ مجموع اعتبارات متفرقه از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

نمودار ۸. اعتبارات متفرقه بخش هوافضا در قانون بودجه ۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

- اعتبار ردیف شماره ۱۲۱ متفرقه با عنوان «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور و زیرساخت‌های ماهواره‌ای» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۷,۶۹۵ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته ۲۸ درصد افزایش یافته است. یکی از ایرادات وارد به این ردیف عدم شفاف‌سازی میان حوزه فضایی و غیرفضایی است که با توجه به مقدار بالای آن در محاسبات بودجه‌ای موجب بی‌نظمی شده است. همچنین این ردیف در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تحت عنوان «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور» لحاظ شده بود که با توجه به اهمیت فوق‌العاده حفظ نقاطمداری در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ ردیف بودجه فضایی این برنامه

باید از حوزه‌های غیرفضایی تفکیک شود و عنوان حفظ نقاطمداری، با توجه به هزینه کلان این پروژه، در ردیف‌های اعتباری متفرقه لحاظ گردد.

علاوه بر اعتبارات متفرقه در حوزه هوافضا، در جدول ۷ ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۶ موضوع طرح‌های مطالعاتی و اجرایی موضوع ردیف شماره ۳۹-۵۵۰۰۰۰ برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه مواردی درخصوص مطالعات، بهسازی، توسعه و یا تکمیل تعدادی از فرودگاه‌های استانی مطرح شده است که اعتبار طرح‌های مندرج در این جدول متناسب با وضعیت پیشرفت فیزیکی و کسب مجوزهای قانونی لازم بین استان‌ها توزیع و پس از مبادله توافقنامه با دستگاه اجرایی ذی‌ربط هزینه می‌گردد.

جدول ۷. طرح‌های مطالعاتی و اجرایی موضوع ردیف شماره ۳۹-۵۵۰۰۰۰

ردیف	عنوان
۳۷	مطالعه و احداث فرودگاه منطقه آزاد ارس
۶۳	ارتقای فرودگاه شهرکرد
۷۹	احداث فرودگاه شهید مدرس
۸۰	احداث فرودگاه گناباد
۸۵	تجهیز و تطویل فرودگاه بجنورد
۹۴	مطالعه، توسعه، تکمیل و تجهیز فرودگاه اهواز
۱۱۱	مطالعه و تجهیز فرودگاه زنجان
۱۲۴	مطالعه و بهسازی و توسعه فرودگاه ابرانشهر
۱۲۵	مطالعه و بهسازی و توسعه فرودگاه زاهدان
۱۳۵	توسعه و تکمیل فرودگاه فسا
۱۹۷	تجهیز فرودگاه کلاله
۲۴۱	تطویل باند فرودگاه همدان

۵. عملکرد هشت‌ماهه اعتبارات متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه

عمومی سال ۱۳۹۵ در حوزه فضا

در جدول ۸ عملکرد هشت‌ماهه اعتبارات متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۵ در حوزه فضا نشان داده شده است.

جدول ۸. عملکرد هشت ماهه اعتبارات متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

از محل بودجه عمومی سال ۱۳۹۵ در حوزه فضا

شماره طبقه‌بندی	عنوان	قانون سال ۱۳۹۵			میزان تخصیص ۸ ماهه (عملکرد)		
		هزینه‌های	تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع	هزینه‌های	تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع
۲۰-۵۳۰۰۰۰	سازمان فضایی ایران- هزینه فعالیت‌های فضایی	۱۷۰,۰۰۰	۰	۱۷۰,۰۰۰	۰	۰	
۱۲۶-۵۳۰۰۰۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات- حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور	۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۸۴,۴۰۰	۲,۰۸۴,۴۰۰	
۴۱-۵۵۰۰۰۰	سازمان فضایی ایران- توسعه فناوری و کاربردهای فضایی	۰	۳۰۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۰	
	جمع	۱۷۰,۰۰۰	۶,۳۰۰,۰۰۰	۶,۴۷۰,۰۰۰	۲,۰۸۴,۴۰۰	۲,۰۸۴,۴۰۰	

در ۸ ماهه سال جاری انتظار می‌رفت که ۶۷ درصد از مصوبات قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تحقق یابد که همانطور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود هیچ اعتباری به ردیف‌های «هزینه‌های فعالیت‌های فضایی» و «توسعه فناوری و کاربردهای فضایی» ذیل سازمان فضایی تخصیص نیافته است. ردیف اعتباری «حفظ نقاطمداری و ماهواره، توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات در ۸ ماهه نخست سال ۱۳۹۵ مبلغ ۲,۰۸۴ میلیارد ریال حدود ۳۲ درصد تخصیص داده شده است که ۳۵ درصد از پیش‌بینی قانون بودجه عقب‌تر است.

۶. اعتبارات موضوع اجرای بند «۲-۸» سیاست‌های کلی علم و فناوری، ابلاغی مقام معظم رهبری

افزایش بودجه پژوهشی کشور با هدف اجرای بند «۲-۸» از «سیاست‌های کلی علم و فناوری» ابلاغی توسط مقام معظم رهبری^۱ در راستای اجرای بند «۱» اصل یکصد و نهم قانون اساسی به‌طور مجزا در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ منظور شده بود که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کشور نیز لحاظ شده است. در این جدول از مجموع کل ۹۰,۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار پژوهشی در مجموع رقم ۳۱۸ میلیارد ریال به بخش

۱. افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به حداقل ۴ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان سال ۱۴۰۴ با تأکید بر مصرف بهینه منابع و ارتقای

هوافضای کشور مرتبط است که نسبت به سال گذشته ۱۲ درصد افزایش داشته است. در جدول ۹ ردیف اعتبارات این بخش در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

جدول ۹. اعتبارات دستگاه‌های پژوهشی و فناوری موضوع اجرای بند «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

(میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۶			قانون سال ۱۳۹۵			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۶	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۳۹۵	تملك دارایی	هزینه‌ای		
+۱۲	۳۰۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۲۶۸,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۸۸,۰۰۰	پژوهشگاه هوافضا	۱۳۵۰۰۳-۳
+۱۱۴	۳,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰	۱,۴۰۰	۰	۱,۴۰۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱۴۹۰۰۰-۴
۰	۱۵,۰۰۰	۰	۱۵,۰۰۰	۱۵,۰۰۰	۰	۱۵,۰۰۰	مرکز ملی فضایی	۱۰۱۰۵۲-۹
+۱۲	۳۱۸,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۳۸,۰۰۰	۲۸۴,۴۰۰	۱۸۰,۰۰۰	۱۰۴,۴۰۰	جمع کل	

مأخذ: پیوست ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

از جدول ۹ مشاهده می‌شود که همه اعتبارات این بخش برای حوزه فضایی لحاظ شده است که از این میان، بیشترین اعتبار مربوط به پژوهشگاه هوافضا با رقم ۳۰۰ میلیارد ریال می‌باشد.

۷. نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا

در جدول ۱۰ نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ به تفکیک برنامه‌ای، متفرقه و جمع آنها در هر سال درج شده و سهم اعتبارات بخش هوافضا و درصد آن از اعتبارات بودجه عمومی کشور محاسبه شده است.

جدول ۱۰. نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا از اعتبارات بودجه عمومی کشور

در قوانین بودجه ۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

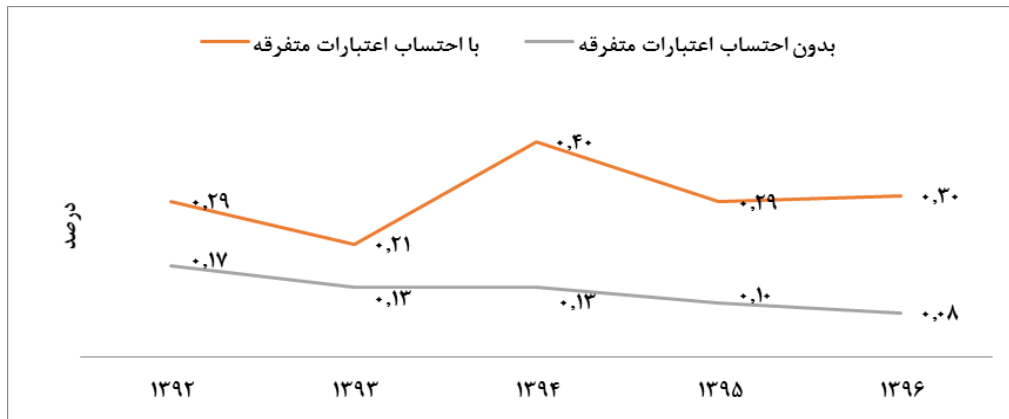
ردیف	سال	اعتبارات برنامه‌ای	اعتبارات متفرقه	جمع اعتبارات	درصد رشد	اعتبارات بودجه عمومی	سهم هوافضا از بودجه عمومی (درصد)
۱	۱۳۹۶	۳,۱۶۵,۴۱۴	۸,۰۸۹,۸۵۰	۱۱,۲۵۵,۲۶۴	+۱۵	۳,۷۱۱,۲۳۶,۹۴۱	۰/۳۰
۲	۱۳۹۵	۳,۳۰۹,۰۵۶	۶,۴۷۰,۰۰۰	۹,۷۷۹,۰۵۶	+۴	۳,۳۵۴,۸۹۵,۱۴۵	۰/۲۹
۳	۱۳۹۴	۳,۰۸۰,۹۳۱	۶,۳۵۰,۲۰۰	۹,۴۳۱,۱۳۱	+۹۳	۲,۳۶۲,۸۱۷,۱۷۱	۰/۴۰
۴	۱۳۹۳	۲,۹۹۶,۲۱۶	۱,۹۰۲,۰۰۰	۴,۸۹۸,۲۱۶	-۱۹	۲,۳۵۰,۰۸۴,۶۴۱	۰/۲۱
۵	۱۳۹۲	۳,۶۹۰,۰۸۶	۲,۳۴۱,۰۰۰	۶,۰۳۱,۰۸۶	—	۲,۱۰۴,۳۸۱,۷۳۵	۰/۲۹

مأخذ: ماده واحده و پیوست‌های ۱ و ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ و گزارش‌های مربوط به لایحه بودجه بخش هوافضای مرکز پژوهش‌های مجلس از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۵.

همان‌طور که از جدول ۱۰ مشهود است، کل اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ با رقم ۱۱,۲۵۵ میلیارد ریال حدود ۱۵ درصد نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ افزایش داشته و از کل بودجه عمومی کشور در سال ۱۳۹۶، حدوداً ۰/۳ درصد را به خود اختصاص داده که نسبت به سال گذشته حدود یک درصد افزایش یافته است. در ادامه نمودار ۹ رشد این اعتبارات از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

نمودار ۹. اعتبارات بخش هوافضا از اعتبارات بودجه عمومی کشور در قانون بودجه

۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

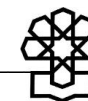
با توجه به نمودار ۹ می‌توان بیان کرد که اعتبارات بخش هوافضا بدون احتساب اعتبارات متفرقه روند نزولی دارد. رقم بالای پیش‌بینی شده در ردیف‌های متفرقه حوزه فضایی در سه سال اخیر موجب افزایش چشمگیر و کاذب سهم بخش هوافضا از بودجه عمومی کشور نسبت به سال‌های گذشته شده است.

فصل دوم - درآمدهای پیش‌بینی شده فعالیت‌های بخش هوافضا

در این فصل سعی شده است که وضعیت درآمدهای بخش هوافضا در لایحه بودجه ۱۳۹۶ کشور مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس در بخش اول درآمدهای دستگاه‌های مرتبط شامل پژوهشگاه‌ها، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه و در بخش دوم، نمایی از کل درآمدهای پیش‌بینی شده از مجموع فعالیت‌های بخش هوافضای کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱. درآمدهای پیش‌بینی شده دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا

در جدول ۱۱ سرجمع درآمد دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ مقایسه شده است.

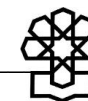

جدول ۱۱. درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۶			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۵	اختصاصی	عمومی	جمع ۱۳۹۶	اختصاصی	عمومی		
۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱۱۳۵۸۶
		۱,۰۰۰,۰۰۰			۱,۰۰۰,۰۰۰		درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۱۴۰۱۰۷
-۱۲	۱۵۰,۰۰۰	۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	۰	۱۷۰,۰۰۰	سازمان فضایی ایران	۱۴۹۲۰۰
		۰	۱۵۰,۰۰۰			۱۷۰,۰۰۰	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی	۱۴۰۲۰۷
-	۵,۲۵۰	۰	۵,۲۵۰	۰	۰	۰	سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (۹۶)	۲۹۵۶۹۰
		۰	۵,۲۵۰			۰	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
-۱	۱,۱۵۵,۲۵۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۵,۲۵۰	۱,۱۷۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰	مجموع درآمدهای حوزه فضایی	
۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	پژوهشگاه هوافضا	۱۱۳۵۰۶
		۱۰۰,۰۰۰	۰		۱۰۰,۰۰۰		درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی	۱۴۰۱۰۷
۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	مجموع درآمدهای حوزه هوافضا	
-۶۴	۳,۵۴۲	۰	۳,۵۴۲	۹,۷۷۱	۰	۹,۷۷۱	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران (صها)	۲۵۴۵۰۰
		۰	۳,۵۴۲			۹,۷۷۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
-۴۷	۵,۰۵۰	۰	۵,۰۵۰	۹,۵۱۷	۰	۹,۵۱۷	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران (هسا) - از جمله زیرساخت تولید هواپیمای تجاری	۲۵۵۱۰۰

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۵	اختصاصی	عمومی	جمع ۱۳۹۴	اختصاصی	عمومی		
		۰	۵۰۵۰		۰	۹۵۱۷	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
-۹۳	۹۳۰	۰	۹۳۰	۱۳۰۳۶۴	۰	۱۳۰۳۶۴	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۲۹۵۳۱۰
			۹۳۰		۰	۱۳۰۳۶۴	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
+۳۵۲	۷۰۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۰	۱۵۵۰۰۰	۱۵۵۰۰۰	۰	سازمان هواپیمایی کشوری	۱۴۸۵۰۰
		۷۰۰۰۰۰		۰	۱۵۵۰۰۰	۰	درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک‌ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی «در چارچوب مجوزهای قانونی»	۱۴۰۱۱۰
۰	۱۵۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۰	۱۵۰۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۰	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۴۸۵۰۴
		۱۵۰۰۰۰			۱۵۰۰۰۰		درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۱۴۰۱۰۳
+۱	۷۶۲۰۴۵۰	۰	۷۶۲۰۴۵۰	۷۵۵۰۱۳۶	۰	۷۵۵۰۱۳۶	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران	۲۸۰۵۲۰
		۰	۷۶۲۰۴۵۰			۷۵۵۰۱۳۶	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
-۵۷	۲۰۳۵۳	۰	۲۰۳۵۳	۵۰۴۲۱	۰	۵۰۴۲۱	شرکت صنایع هوایی قدس	۲۹۵۳۶۰
			۲۰۳۵۳		۰	۵۰۴۲۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱

درصد رشد	لایحه سال ۱۳۹۵			قانون سال ۱۳۹۴			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۳۹۵	اختصاصی	عمومی	جمع ۱۳۹۴	اختصاصی	عمومی		
-۶۷	۴۰۰۸۲	۰	۴۰۰۸۲	۱۲۰۵۴۲	۰	۱۲۰۵۴۲	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران (پنجا)	۲۵۵۰۰۰
		۰	۴۰۰۸۲		۰	۱۲۰۵۴۲	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
+۵	۸۰۰۰۰۰	۰	۸۰۰۰۰۰	۷۶۰۳۸۶	۰	۷۶۰۳۸۶	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱	۲۹۵۴۶۰
		۰	۸۰۰۰۰۰		۰	۷۶۰۳۸۶	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۱۳۰۱۰۱
+۵۰	۱۰۵۷۳۰۴۰۷	۷۱۵۰۰۰۰	۸۵۸۰۴۰۷	۱۰۰۵۲۰۱۳۷	۱۷۰۰۰۰۰	۸۸۲۰۱۳۷	مجموع درآمدهای بخش هوایی	
+۲۲	۲۰۱۲۸۰۶۵۷	۱۰۱۱۵۰۰۰۰	۱۰۰۱۳۰۶۵۷	۲۰۳۲۲۰۱۳۷	۱۰۲۷۰۰۰۰۰	۱۰۰۵۲۰۱۳۷	جمع کل	

مأخذ: پیوست ۲ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون سال ۱۳۹۵.

با توجه به جدول ۱۱ موارد ذیل قابل توجه می‌باشد:

• حوزه فضایی

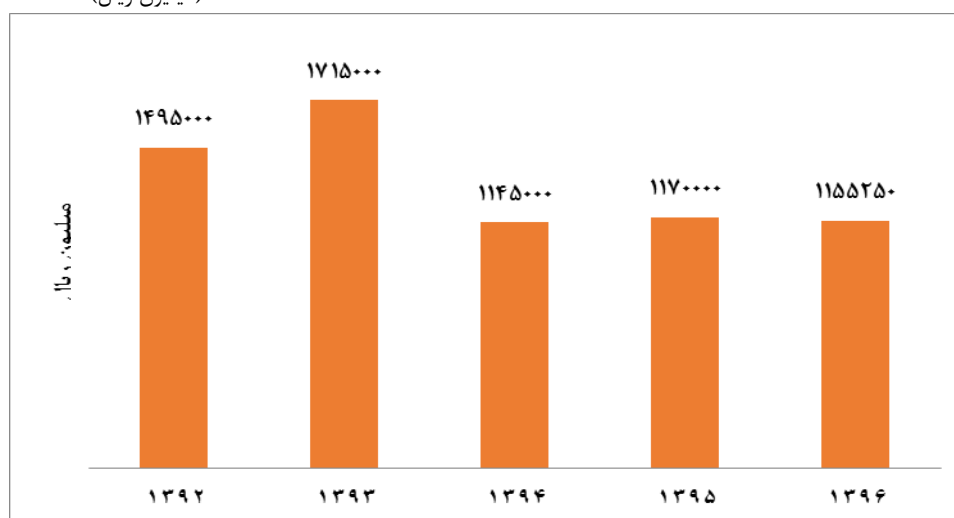
مجموع درآمدهای حوزه فضایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱,۱۵۵ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ در حدود یک درصد کاهش داشته است. در نمودار ۱۰ مجموع درآمدهای دولت از محل فعالیت‌های حوزه فضایی در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

- ردیف «درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی» پژوهشگاه فضایی ایران با پیش‌بینی رقم ۱,۰۰۰ میلیارد ریال، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵ تغییر نکرده است.

- ردیف «درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی» ذیل سازمان فضایی ایران با پیش‌بینی رقم ۱۵۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۵، ۱۲ درصد کاهش داشته است.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ ردیف درآمد «سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی» ذیل «سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران» تعریف شده است.^۱

نمودار ۱۰. درآمد حاصل از فعالیت‌های مرتبط با حوزه فضایی از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ (میلیون ریال)

۱. دلیل قرار گرفتن ردیف این دستگاه در حوزه فضایی کشور، فعالیت‌های غیردفاعی بخشی از این سازمان در حوزه طراحی و ساخت ماهواره‌ها می‌باشد.

• حوزه هوافضا

- ردیف «درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی» ذیل پژوهشگاه هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که نسبت به مورد مشابه در قانون بودجه سال گذشته تغییری نداشته است.

• حوزه هوایی

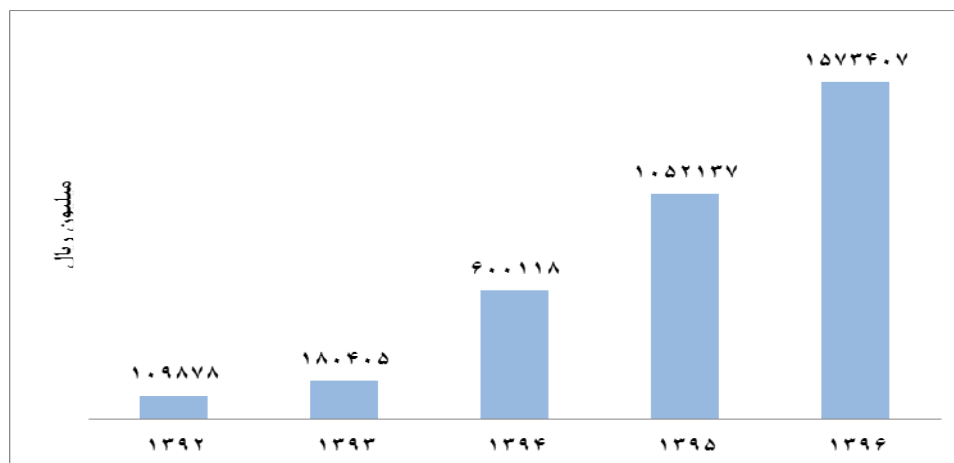
- مجموع درآمدهای حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بالغ بر ۱,۵۷۳ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۵۰ درصدی داشته است. در نمودار ۱۱ مجموع درآمدهای حوزه هوایی کشور در قوانین بودجه سال‌های اخیر نمایش داده شده است.

- ردیف «درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک‌ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی «در چارچوب مجوزهای قانونی» ذیل سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ با درآمد اختصاصی ۷۰۰ میلیارد ریال نسبت سال گذشته رشد ۳۵۲ درصدی داشته است. این رقم بیشترین درصد رشد افزایش درآمد در میان دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ می‌باشد.

- ردیف «شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)» با پیش‌بینی رقم ۸۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به مورد مشابه در سال گذشته رشد ۵ درصدی داشته است.

- درآمد سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح از محل ردیف درآمد «سود سهام ابزاری (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی» در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نسبت به سال گذشته، با ۹۳ درصد کاهش، بیشترین درصد کاهش درآمد را میان دستگاه‌های حوزه هوایی داشته است.

نمودار ۱۱. درآمد حاصل از فعالیت‌های مرتبط با حوزه هوایی در قانون بودجه
۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶
(میلیون ریال)

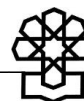
۲. نمای کلی درآمدهای پیش‌بینی‌شده در بخش هوافضا

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا بیش از ۲۸۲۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ رشد ۲۲ درصدی داشته است. در نمودار ۱۲ مجموع کل درآمدهای پیش‌بینی شده در بخش هوافضای کشور در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۵ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نشان داده شده است.

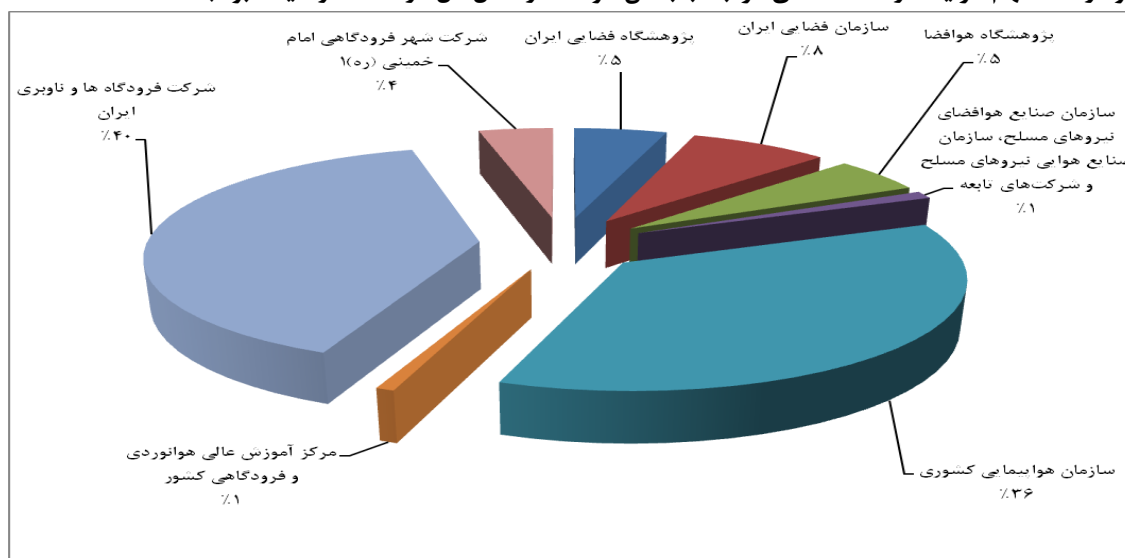
نمودار ۱۲. درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا سال ۱۳۹۶
(میلیون ریال)

در نمودار ۱۳ سهم هر یک از دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا از کل درآمدها نشان داده شده است.

نمودار ۱۳. سهم هر یک از دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا از محل کل درآمدها در لایحه بودجه ۱۳۹۶

۳. عملکرد هشت‌ماهه درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت فضایی ذیل وزارت ارتباطات و

فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۵

در جدول ۱۲ عملکرد هشت‌ماهه درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی در سال ۱۳۹۵ نشان داده شده است.

جدول ۱۲. عملکرد هشت‌ماهه درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی در سال ۱۳۹۵

ردیف	شماره طبقه‌بندی	عنوان ردیف	مصوب	عملکرد تا پایان آبان	درصد تحقق (در ۸ ماه نخست)
۱۰	۱۴۰۲۰۷	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اهدای مجوزهای فضایی	۱۷۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	۳۵

در هشت ماهه سال جاری انتظار می‌رفت که ۶۷ درصد از مصوبات قانون بودجه سال ۱۳۹۵ تحقق یابد که همانطور که در جدول (۱۲) مشاهده می‌شود ردیف «درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اهدای مجوزهای فضایی» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری ارتباطات در هشت‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵ مبلغ ۶۰ میلیارد ریال حدود ۳۵ درصد تحقق یافته است که ۳۲ درصد از پیش‌بینی قانون بودجه عقب‌تر است.

فصل سوم - بودجه شرکت‌های دولتی حوزه هوافضا

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعداد ۹ شرکت دولتی در بخش هوافضا ذکر شده‌اند که ذیل وزارت راه و شهرسازی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح می‌باشند. در جدول ۱۳ وضعیت کلی و اطلاعات مقایسه‌ای و تطبیقی از عملکرد مالی شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵ نمایش داده شده است.

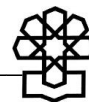
جدول ۱۳. عملکرد شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه

(میلیون ریال)

سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵

ردیف	شماره طبقه‌بندی	نام شرکت	حساب‌های جاری بودجه سال ۱۳۹۵			حساب‌های جاری بودجه سال ۱۳۹۶			درصد رشد سود
			درآمد	هزینه	سود ویژه	درآمد	هزینه	سود ویژه	
۱	۲۹۵۳۱۰	سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح	۹۳۹,۵۴۰	۹۱۲,۸۱۲	۱۳۵,۳۶۴	۱,۰۴۹,۸۶۱	۱,۰۴۸,۰۰۱	۹۳۰	-۹۳
۲	۲۵۴۵۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیمایی ایران - صها	۲,۹۲۱,۹۹۹	۲,۹۰۲,۴۵۷	۹,۷۷۱	۳,۲۵۰,۰۰۰	۳,۲۴۲,۹۱۶	۳,۵۴۲	-۶۴
۳	۲۵۵۰۰۰	شرکت سهامی پشتیبانی و نوسازی هلیکوپترهای ایران - پن‌ها	۳,۷۲۰,۱۹۰	۳,۶۹۵,۱۰۶	۱۲,۵۴۲	۴,۱۶۶,۱۱۴	۴,۱۵۷,۹۵۰	۴,۰۸۲	-۶۷
۴	۲۵۵۱۰۰	شرکت سهامی صنایع هواپیماسازی ایران - هسا	۳,۱۳۲,۰۶۰	۳,۱۱۳,۰۲۶	۹,۵۱۷	۳,۴۴۵,۰۰۰	۳,۴۳۴,۹۰۱	۵,۰۵۰	-۴۷
۵	۲۹۵۳۶۰	شرکت صنایع هوایی قدس	۱,۰۴۴,۹۶۲	۱,۰۳۴,۱۲۰	۵,۴۲۱	۱,۰۱۶۶,۰۰۰	۱,۰۱۶۱,۲۹۴	۲,۳۵۳	-۵۷
۶	۲۸۰۵۲۰	شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور	۱۵,۴۰۰,۰۰۰	۱۳,۸۹۹,۷۲۸	۷۵۵,۱۳۶	۱۹,۶۷۷,۰۰۰	۱۸,۱۵۲,۱۰۰	۷۶۲,۴۵۰	+۱
۷	۲۸۱۰۰۰	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	۲۰,۹۲۰,۰۰۰	۲۰,۹۲۰,۰۰۰	۰	۲۴,۲۰۰,۰۰۰	۲۴,۲۰۰,۰۰۰	۰	۰
۸	۲۹۵۴۶۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)	۴,۱۱۰,۰۰۰	۳,۹۵۷,۲۲۸	۷۶,۳۸۶	۶,۴۰۱,۲۰۰	۶,۲۴۱,۲۰۰	۸,۰۰۰	+۵
۹	۲۹۵۶۹۰	سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۴,۱۱۰,۰۰۰	۳,۹۵۷,۲۲۸	۷۶,۳۸۶	۶,۴۰۱,۲۰۰	۶,۲۴۱,۲۰۰	۸۰,۰۰۰	۰
جمع کل			۵۲,۱۸۸,۷۵۱	۵۰,۴۲۴,۴۷۷	۸۸۲,۱۳۷	۷۸,۳۵۵,۱۷۵	۷۶,۶۲۷,۸۶۲	۸۶۳,۶۵۷	-۲

مأخذ: پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ و قانون بودجه سال ۱۳۹۵.

- باتوجه به جدول ۱۳، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مجموع ۵۰ درصد سود ویژه که این شرکتها به دولت می‌پردازند، رقم ۸۶۴ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته ۲ درصد کاهش داشته است. در نمودار ۱۴ عملکرد شرکت‌های دولتی بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ نمایش داده شده است.

- بیشترین مقدار مجموع ۵۰ درصد سود ویژه پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، مربوط به شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران با رقم ۷۶۲ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته یک درصد رشد داشته است.

- کمترین نرخ رشد سود پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مربوط به سازمان صنایع هوایی نیروهای مسلح با ۹۳ درصد کاهش می‌باشد.

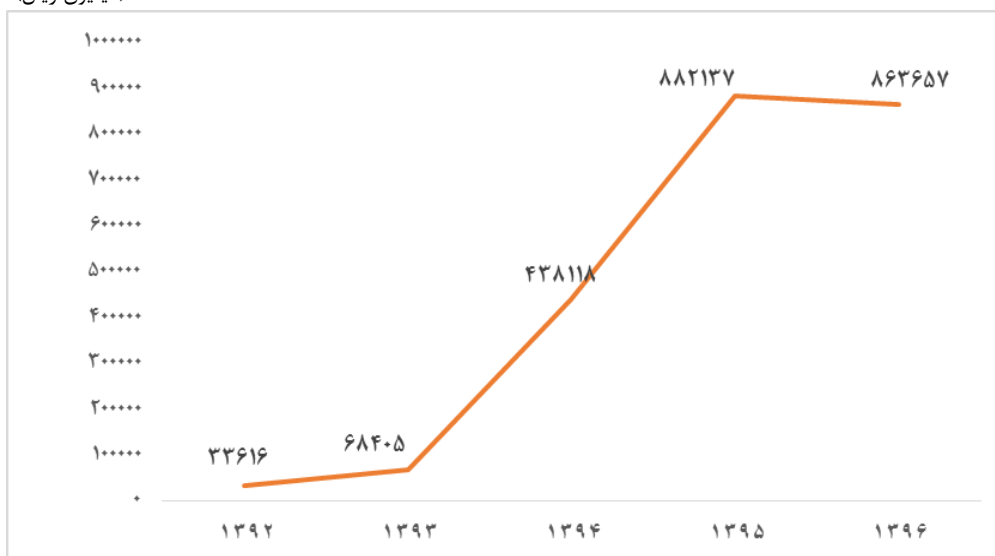
- ردیف درآمد «سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران» با عملکرد بالغ بر ۵/۲ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ تعریف شده است.

- ۵۰ درصد سود ویژه شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برابر صفر می‌باشد و نسبت به سال گذشته تغییر نکرده است. لازم به ذکر است که شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران (هما) که در لیست شرکت‌های موضوع بند «ز» تبصره «۳» قانون بودجه سال ۱۳۹۴ قرار گرفته بود در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ بنا بر حکم شماره ۱۶۱۲۴۳/ت/۵۰۳۹۲ ه تاریخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۸ مصوب هیئت وزیران از لیست شرکت‌های مشمول واگذاری خارج شده و در لیست شرکت‌های دولتی قرار گرفته است.

- از آنجایی که بخش قابل توجهی از درآمد شرکت فرودگاه‌های کشور از محل پروازهای عبوری هواپیماها به آسمان کشور به دست می‌آید، مدیریت این منابع به بخشی از درآمدهای ملی به توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل هوایی کمک شایانی می‌کند. لذا می‌توان با بهبود زیرساخت‌ها و افزایش و توسعه مسیرهای پروازی و سیاستگذاری‌های ویژه جهت ترغیب شرکت‌های هواپیمایی بین‌المللی و هماهنگی با ارگان‌های دفاعی، به‌منظور کاهش مناطق ممنوعه پروازی، درآمدهای قابل توجهی را نصیب کشور کرد.

نمودار ۱۴. عملکرد شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا از سال ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶

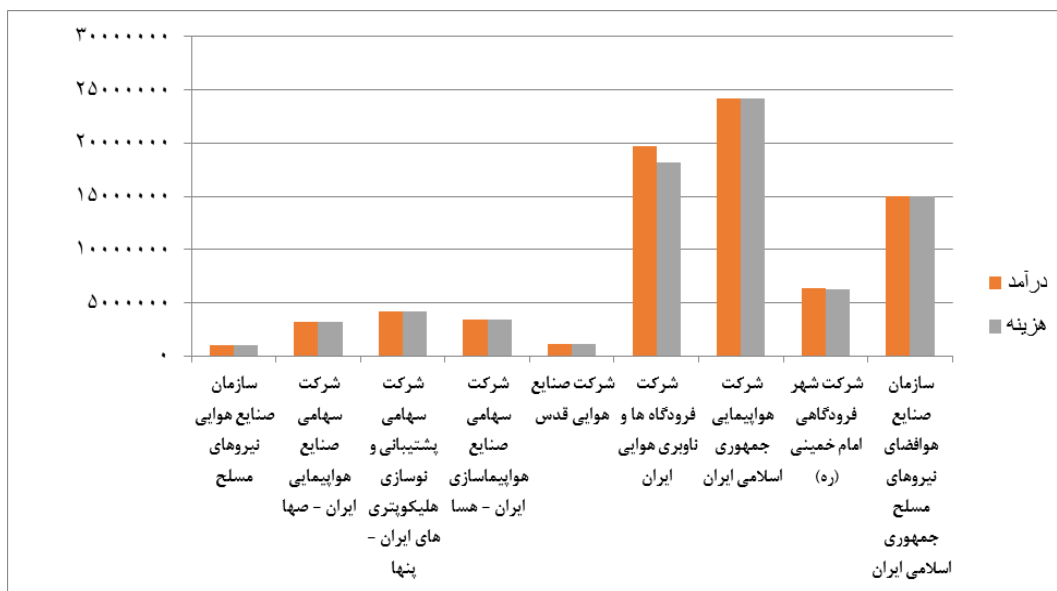
(میلیون ریال)

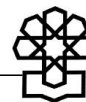

در نمودار ۱۵ عملکرد (درآمد و هزینه) شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ نشان داده شده است.

نمودار ۱۵. ارقام مصوب (درآمد و هزینه) شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

(میلیون ریال)

فصل چهارم - بخش هوافضا در ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۶

- بررسی بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، بر مبنای بند «ج» تبصره «۴» ماده واحده، «به صندوق توسعه ملی در سال ۱۳۹۶ اجازه داده می‌شود تا نسبت به اعطای تسهیلات ارزی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و یا تعاونی برای طرح‌های توسعه‌ای شقوق مختلف حمل‌ونقل بدون انتقال مالکیت و با معرفی وزارت راه و شهرسازی و تضمین سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه و ذی‌ربط این وزارتخانه در قبال اخذ حق دسترسی تا استهلاك اصل سرمایه و سود آن از استفاده‌کنندگان اقدام کند». با عنایت به بند فوق، این امکان وجود دارد که تمام شرکت‌های حمل‌ونقل هوایی بتوانند از تسهیلات صندوق توسعه ملی به صورت ریالی و ارزی برای نوسازی ناوگان‌های هوایی خود اقدام کنند و در صورت استفاده از این تسهیلات، دولت تضمین‌های لازم را برای بهره‌برداری از آن خواهد داد.

جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ بودجه بخش هوافضا شامل حوزه‌های هوایی، فضایی و هوافضا (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) می‌باشد که این تقسیم‌بندی با توجه به ماهیت فراسازمانی دستگاه و سازمان‌های هوافضایی کشور صورت گرفته است. به‌طور کلی مجموع اعتبارات برنامه‌ای بخش هوافضای کشور کاهش ۴ درصدی داشته است و از مجموع رقم ۳,۳۰۹ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به رقم ۳,۱۶۵ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رسیده است. مجموع اعتبارات بودجه بخش هوافضای کشور به انضمام اعتبارات متفرقه در حدود ۱۱,۲۵۵ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته ۱۵ درصد افزایش داشته و در حدود ۰/۳ درصد از مجموع اعتبارات عمومی کل کشور را به‌خود اختصاص داده است. مجموع درآمدهای بخش هوافضای کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رشد ۲۲ درصدی داشته و از مجموع رقم ۲,۳۲۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به رقم ۲,۸۲۳ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رسیده است. همچنین در بررسی بودجه شرکت‌های بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ مشخص شد که مجموع ۵۰ درصد سود ویژه این شرکت‌ها بالغ بر ۸۶۴ میلیارد ریال می‌باشد که نسبت به سال گذشته حدود ۲ درصد کاهش داشته است.

در حوزه هوایی سهم اعتبارات برنامه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ افت ۱۱ درصدی داشته و از رقم ۱,۶۰۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به ۱,۴۲۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۶ رسیده است. همچنین مجموع درآمدهای حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رشد ۵۰ درصدی داشته و از مجموع رقم ۱,۰۵۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به رقم ۱,۵۷۳ میلیارد ریال در لایحه

بودجه سال ۱۳۹۶ رسیده است.

در حوزه فضایی مشاهده می‌شود که سهم اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رشد ۳ درصدی داشته و از مبلغ ۱,۳۹۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به ۱,۴۳۶ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رسیده است. همچنین مجموع درآمدهای حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کاهش یک درصدی داشته و از مجموع رقم ۱,۱۷۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ به رقم ۱,۱۵۵ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رسیده است.

حوزه هوافضا (ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ در مجموع رقم ۳۰۴ میلیارد ریال اعتبار دریافت کرده است که نسبت به سال گذشته ۴ درصد کاهش داشته است. همچنین درآمد این حوزه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ رقم ۱۰۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. مجموع اعتبار ردیف‌های متفرقه بخش هوافضای کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ به رقم ۸,۰۹۰ میلیارد ریال می‌رسد که نسبت به قانون بودجه سال گذشته ۲۵ درصد رشد داشته است.

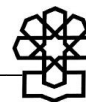
اعتبارات موضوع «۸-۲» سیاست‌های کلی علم و فناوری، ابلاغی توسط مقام معظم رهبری، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ منظور شده است که مجموع اعتبارات آن به‌منظور توسعه حوزه‌های فضایی و هوافضای کشور رقم ۳۱۸ میلیارد ریال می‌باشد.

در ادامه روند بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ موارد ذیل قابل پیشنهاد می‌باشد:

- با توجه به عدم همخوانی ارقام برآورد اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برنامه شماره ۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰ با عنوان «توسعه حمل‌ونقل هوایی» در پیوست (۱) با مجموع اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی ردیف مذکور در پیوست (۴) لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، پیشنهاد می‌شود ردیف بودجه فعالیت شماره ۱۳۰۳۰۱۷۰۰۱ با عنوان «احداث فرودگاه سقز» مندرج در پیوست (۱) از لیست اعتبارات طرح‌های استانی خارج شده و در لیست اعتبارات طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ملی قرار گیرد.

- پیشنهاد می‌شود با عنایت به ردیف شماره ۱۳۰۳۰ در رابطه با برنامه «توسعه حمل‌ونقل هوایی» مندرج در پیوست (۴) لایحه بودجه سال ۱۳۹۶، محل ردیف‌های اعتبارات استانی این برنامه با مجموع رقم ۶۶,۵۷۸ میلیون ریال به‌صورت شفاف ذکر شود (با عنایت به برخی عناوین مندرج در ردیف شماره ۳۹-۵۵۰۰۰۰ برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه).

- عناوین ردیف‌های «۱۳۰۲۰۱۲۰۰۵» و «۱۳۰۲۰۱۲۰۰۶» به‌ترتیب در رابطه با فعالیت‌های «فروش پهنای باند ماهواره‌های مخابراتی عملیاتی» و «فروش تصاویر ماهواره‌های سنجشی عملیاتی» با توجه به قرار گرفتن در ردیف اعتبارات هزینه‌ای به‌ترتیب به «تأمین پهنای باند ماهواره‌های مخابراتی عملیاتی» و «تأمین تصاویر ماهواره‌های سنجشی عملیاتی» تغییر یابد.

- در ارتباط با وظایف دستگاه‌های حاکمیتی در خصوص ارائه خدمات ارزش‌افزوده باید گفت که اگر خود دولت خدمات ارزش‌افزوده را ارائه دهد یا از طریق قرارداد اعطای حق مجوز به اپراتور بخش خصوصی اقدام کند، مقادیر هزینه‌ای چنین ردیف‌هایی در فعالیت‌های توسعه زیرساخت ارائه خدمات ارزش‌افزوده فضایی لحاظ می‌شود. لذا عنوان ردیف فعالیت ۱۳۰۲۰۱۲۰۰۱ در رابطه با «ارائه سرویس‌های با ارزش‌افزوده فضایی» با توجه به موارد یاد شده به فعالیت «توسعه زیرساخت ارائه سرویس‌های با ارزش‌افزوده فضایی» تغییر یابد.

- در ردیف شماره ۱۲۱ اعتبارات متفرقه با عنوان «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات- توازن منطقه‌ای و کاهش شکاف اطلاعاتی و دیجیتالی بین مناطق و استان‌های کشور و زیرساخت‌های ماهواره‌ای»، شفاف‌سازی میان حوزه فضایی و غیرفضایی صورت نگرفته است و با توجه به مقدار بالای آن در محاسبات بودجه‌ای موجب بی‌نظمی شده است. **اکنون با توجه به پایان مهلت ITU به ایران تا سال ۱۳۹۷ مبنی بر عملیاتی شدن نقطه زهره ۲ و اهمیت فوق‌العاده این موضوع، ردیف بودجه فضایی این برنامه باید از حوزه‌های غیرفضایی تفکیک شود و عنوان یک ردیف مجزا در جدول اعتبارات متفرقه لحاظ شود.**

- تصویب قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات از سوی مجلس شورای اسلامی، اقدام حمایتی مجلس از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است که می‌تواند به توسعه حوزه فضایی کشور با هدف توسعه خدمات و کاربردهای فضایی کمک کند و پیشنهاد می‌شود سهم حوزه فضا به صورت شفاف مشخص شود. اما در این خصوص چندان به حوزه فضا توجه نشده است.

منابع و مآخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور.
۳. قانون برنامه پنجم توسعه، مصوب مجلس شورای اسلامی.
۴. لایحه احکام مورد نیاز اجرای برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
۵. سند جامع توسعه هوافضای کشور، مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۶. گزارش بررسی بخش هوافضا لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۷. زنجیره ارزش جهانی در حوزه فضا (بررسی ساختارهای سازمانی و نقش‌های حاکمیتی) مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۸. بررسی عملکرد ماده (۴۷) قانون برنامه پنجم توسعه (حوزه فضایی) مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

شماره مسلسل: ۱۵۲۱۶

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره چاپ: ۳۶۳

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت: ۲۲۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۵/۹/۲۰

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور ۱۶. بخش هوافضا

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه کمیته هوافضا)

تهیه و تدوین‌کنندگان: شیما فلاحی، علی اعظمی

ناظران علمی: مهدی فقیهی، محمدحسن معادی‌رودسری

مدیر مطالعه: پریسا علیزاده

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. بخش هوافضا

۲. حوزه هوایی

۳. حوزه فضایی

۴. حوزه هوافضا

۵. زیرمجموعه وزارت علوم

۶. تحقیقات و فناوری

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۱۰/۸